

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ОС «Магістр»

**на тему : «Соціальний захист населення та шляхи його покращення
на прикладі Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний
центр» Головного управління Пенсійного фонду України у Львівській
області»**

Виконав: студент групи Фін-71 (з)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Євгенія НІКОЛАЄНКО

Керівник к.е.н., доц. Андрій КОЛОДІЙ.
(наук.ступ., вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: Оріся БЕСАГА

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь «Магістр»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

к.е.н., доцент Грицина О.В.
(звання, ступінь, прізвище та ініціали)
«16» березня 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту

Ніколаєнко Євгенія Андріївна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: **Соціальний захист населення та шляхи його покращення на прикладі Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області**

Керівник роботи: Колодій Андрій Володимирович, к.е.н., доцент

Затверджена наказом по університету від “17” 02.2023 р. № 33/К-С

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи 10.12.2023 р.

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: методичні рекомендації, фінансова звітність, рекомендована література, статистичні довідники

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Вступ

Розділ 1 теоретичні основи дослідження суті соціального захисту населення

1.1 Змістовний аспект поняття соціального захисту населення

1.2 Зарубіжний досвід соціального захисту населення та його адаптація в Україні

1.3 Сутність права громадян на соціальний захист

1.4 Методологія дослідження організації соціального захисту населення

Розділ 2 Аналіз стану соціального захисту населення у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області

2.1 Аналіз діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр»
Головного управління ПФУ у Львівській області

2.2 Соціальні гарантії в системі соціального захисту та їх аналіз

2.3 Соціальний захист населення в умовах військового стану

Розділ 3. шляхи вдосконалення системи соціального захисту населення

3.1 Основні аспекти політики України у сфері соціального захисту населення

3.2 Шляхи підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення України

Висновки та пропозиції

Список використаної літератури

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки.

6. Дата видачі завдання 16 березня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ етапу	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка матеріалів для дипломної роботи).	16.03.23 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	27.09.23 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК)	19.11.23 р.
4.	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	26.11.23 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР);	10.12.23 р.

Студент _____ Ніколаєнко Є. А.

(підпис)

Керівник кваліфікаційної роботи к.е.н., доцент _____ Колодій А.В

(наук.ступ., вчене звання, підпис, прізвище та ініціали)

УДК: 364(477)

Кваліфікаційна робота: 76 сторінок текстової частини, 13 таблиць, 5 рисунків, 24 джерела. Включає 3 розділи, 9 підрозділів.

Тема: Соціальний захист населення та шляхи його покращення на прикладі Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області.

Євгенія НІКОЛАЄНКО – Кваліфікаційна робота. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. – Дубляни, Львівський НУП, 2023 р.

У процесі дослідження розглянуто змістовний аспект поняття соціального захисту населення. Проаналізовано зарубіжний досвід соціального захисту населення та його адаптацію в Україні. Розкрито сутність права громадян на соціальний захист.

Проведено аналіз стану соціального захисту населення в Україні та Личаківському районі м. Львова зокрема. Детально проаналізовано в динаміці види допомог, які надаються населенню впродовж останніх років. Особливу увагу звернуто на роль соціального захисту в період військового стану.

Розроблено конкретні заходи з підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення для Личаківського відділу обслуговування громадян на основі аналізу потреб цих верств населення та оцінки ефективності поточної системи соціального захисту. Це дозволить покращити соціальний захист населення у Личаківському районі міста Львова і зробити систему соціального захисту більш ефективною.

Ключові слова: соціальний захист, соціальні послуги, соціальні гарантії, соціальні виплати, пенсія, соціальна допомога.

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено теоретичні основи механізму соціального захисту населення, представлено погляди вчених-економістів на трактування категорії соціального захист. Проаналізовано зарубіжний досвід соціального захисту населення та розкрито можливості його адаптація в Україні, висвітлено суть права громадян на соціального захист. Важливе значення має проведений аналіз діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління ПФУ у Львівській області, в ході якого представлено та проаналізовано в динаміці види послуг, які надає установа. Особливу увагу приділено соціальному захисту громадян в умовах війни, зокрема проаналізовано послуги, які можуть отримати вимушено переміщені особи.

У кваліфікаційній роботі представлено основні аспекти політики України у сфері соціального захисту населення. Запропоновано конкретні заходи з підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення, які розроблені для Личаківського відділу обслуговування громадян на основі аналізу потреб населення та оцінки ефективності поточної системи соціального захисту. На підставі аналізу результатів стану соціального захисту населення запропоновані адміністрації «Сервісного центру» конкретні ідеї, які можна розглянути з метою підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення. Вцілому комплекс запропонованих заходів дозволить покращити соціальний захист населення у Личаківському районі міста Львова і зробити систему соціального захисту більш ефективною. Водночас реалізація цих заходів зробить Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області більш ефективним та доступним для населення.

Ключові слова: соціальний захист, соціальні послуги, соціальні гарантії, соціальні виплати, пенсія, соціальна допомога.

ABSTRACT

The paper examines the theoretical foundations of the mechanism of social protection of the population, presents the views of economists on the interpretation of the social protection category. The foreign experience of social protection of the population is analyzed and the possibilities of its adaptation in Ukraine are revealed, the essence of the right of citizens to social protection is highlighted. Of great importance is the analysis of the activities of the Lychakiv Department of Citizen Services "Service Center" of the Main Department of the PFU in the Lviv Region, during which the types of services provided by the institution were presented and analyzed in dynamics. Particular attention was paid to the social protection of citizens in war conditions, in particular the services, which can be received by forcibly displaced persons.

The qualification paper presents the main aspects of Ukraine's policy in the field of social protection of the population. Specific measures to increase guarantees for socially vulnerable sections of the population are proposed, which were developed for the Lychakiv Department of Citizen Services based on an analysis of the population's needs and an assessment of the effectiveness of the current social protection system. On the basis of the analysis of the results of the state of social protection of the population, the administration of the "Service Center" is offered specific ideas that can be considered in order to increase guarantees for socially vulnerable sections of the population. As a whole, the set of proposed measures will improve the social protection of the population in the Lychakiv district of the city of Lviv and make the social protection system more effective. At the same time, the implementation of these measures will make the Lychakiv Citizen Service Department "Service Center" of the PFU State University in Lviv region more efficient and accessible to the population.

Key words: social protection, social services, social guarantees, social payments, pension, social assistance.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	10
1.1 Змістовний аспект поняття соціального захисту населення.....	10
1.2 Зарубіжний досвід соціального захисту населення та його адаптація в Україні.....	17
1.3 Сутність права громадян на соціальний захист.....	23
1.4 Методологія дослідження організації соціального захисту населення....	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У ЛИЧАКІВСЬКОМУ ВІДДІЛІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ГРОМАДЯН «СЕРВІСНИЙ ЦЕНТР» ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	26
2.1 Аналіз діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління ПФУ у Львівській області.....	26
2.2 Соціальні гарантії в системі соціального захисту та їх аналіз.....	34
2.3 Соціальний захист населення в умовах військового стану.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	57
3.1 Основні аспекти політики України у сфері соціального захисту населення.....	57
3.2 Шляхи підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення України.....	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75

ВСТУП

Соціальний захист населення є важливою складовою соціальної політики держави. Він є важливою складовою суспільства, яка допомагає людям у складних життєвих обставинах та сприяє підвищенню рівня життя населення в цілому. Він сприяє підвищенню рівня життя населення, зменшенню соціальної нерівності та забезпеченню соціальної стабільності в суспільстві. Соціальний захист населення допомагає забезпечити громадянам доступ до основних життєвих потреб, таких як житло, харчування, медична допомога, освіта, культура, спорт тощо, що сприяє підвищенню рівня життя населення та зменшенню бідності. Соціальний захист населення допомагає захистити громадян від соціальних ризиків, таких як безробіття, хвороба, інвалідність, старість тим самим допомагає забезпечити громадянам гідне життя навіть у разі виникнення таких ризиків. Він допомагає створювати умови для повноцінного розвитку особистості та вільної реалізації її потенціалу. Це сприяє підвищенню якості життя населення та розвитку суспільства в цілому. Загалом він сприяє створенню справедливого та рівноправного суспільства, в якому всі громадяни мають рівні можливості для розвитку та реалізації своїх потенціалів. Враховуючи все вищезазначене, можна стверджувати про актуальність теми дослідження.

В Україні проблема соціального захисту населення є надзвичайно важливою, а питання надання соціальних послуг та проведення соціальних виплат є одним із пріоритетних напрямів державної політики. В останні роки, і особливо в період військового стану, у цій сфері відбулися значні зміни, спрямовані на підвищення її ефективності та доступності. Однак, незважаючи на певні позитивні зрушення у механізмі надання соціальних гарантій в Україні все ще існує багато проблеми стосовно призначення та виплати соціальних гарантій, їх надзвичайно малого розміру, відкритості та прозорості у сфері соціального захисту.

Категорія «соціальний захист» має широке трактування в економічній науці. Її тлумачили вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, зокрема О.М. Поддєрьогін, В.М. Рабинович, В.С. Шаталов. Їхні трактування відображають різні аспекти категорії «соціальний захист».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження механізму та організації соціального захисту населення в Україні, вивчення зарубіжного досвіду та розробка на цій основі шляхів його вдосконалення.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання:

- проаналізувати теоретичні засади соціального захисту населення;
- охарактеризувати сучасний стан соціального захисту населення;
- визначити проблеми, що існують у механізмі надання соціальних гарантій;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення механізму здійснення соціального захисту населення.

Основними методами, які використовувались при виконанні дослідження, є теоретичний аналіз наукових джерел; порівняльний аналіз; узагальнення; моделювання; експертні оцінки.

Новизна результатів дослідження у кваліфікаційній роботі полягає у проведенні аналізу соціального захисту населення у Личаківському районі м. Львів та розроблення на його основі конкретних заходів з підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення, з врахуванням аналізу потреб населення та оцінки ефективності поточної системи соціального захисту. На підставі аналізу результатів стану соціального захисту населення запропоновані адміністрації «Сервісного центру» конкретні ідеї, які можна розглянути з метою підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення. Вцілому комплекс запропонованих заходів дозволить покращити соціальний захист населення у Личаківському районі міста Львова і зробити систему соціального захисту більш ефективною. Водночас реалізація цих заходів зробить Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області більш ефективним та доступним для населення.

Об'єктом дослідження виступає Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області. Період дослідження – 2020-2023 роки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

1.1 Змістовний аспект поняття соціального захисту населення

Соціальний захист населення є важливим елементом соціальної політики держави. Він забезпечує соціальну справедливість та соціальну стабільність суспільства. В сучасних умовах роль соціального захисту населення посилюється. Це пов'язано перш за все із зростанням масштабів соціальних ризиків, оскільки у сучасному світі люди все частіше стикаються з такими соціальними ризиками, як безробіття, хвороба, інвалідність, старість тощо. Соціальний захист є важливим інструментом для захисту людей від таких ризиків.

Важливим чинником, який обумовлює зростання ролі соціального захисту сьогодні, є посилення соціальної несправедливості. У сучасних умовах зростає рівень нерівності в суспільстві. Соціальний захист є важливим інструментом для забезпечення соціальної справедливості та рівних можливостей для всіх громадян. Слід відзначити і посилення вимог до якості життя - у сучасних умовах люди все більше прагнуть до високої якості життя, а соціальний захист є одним з інструментів для забезпечення високої якості життя громадян.

Соціальний захист покликаний забезпечувати мінімальний рівень життя для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу, трудової діяльності, сімейного стану або інших обставин. Він виступає інструментом забезпечення доступу до основних соціальних благ, таких як освіта, медицина, житло та інші, захищає від соціальних ризиків, а саме безробіття, хвороби, інвалідності, старості. Водночас соціальний захист стимулює соціальну активність населення, створюючи умови для його повноцінного розвитку. Реалізація соціального захисту населення в сучасних умовах здійснюється через систему соціальних програм і заходів, які спрямовані на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ, захисту від соціальних ризиків та стимулювання соціальної активності населення. Сутність соціального захисту населення полягає в тому, що це система заходів, яка забезпечує громадянам певний рівень життя, соціальної

захищеності та соціальної справедливості. Ця система включає в себе різні форми соціального захисту, такі як соціальні виплати, соціальні послуги, соціальні пільги та соціальні гарантії. Соціальний захист населення є важливим елементом соціальної політики держави, який забезпечує соціальну справедливість та соціальну стабільність суспільства. Суть соціального захисту населення полягає в тому, що держава та суспільство беруть на себе відповідальність за забезпечення певного рівня життя для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, трудової діяльності, сімейного стану або інших обставин. Це означає, що держава та суспільство повинні гарантувати всім громадянам доступ до основних соціальних благ, таких як освіта, медицина, житло та інші. Вони також повинні захищати громадян від соціальних ризиків, таких як безробіття, хвороба, інвалідність, старість тощо. Соціальний захист населення є важливим елементом соціальної справедливості та соціальної стабільності суспільства. Він забезпечує рівні можливості для розвитку та реалізації своїх потенціалів всім громадянам.

Категорія «соціальний захист» має широке трактування в економічній науці. У більшості випадків вчені - економісти розглядають соціальний захист як систему заходів, спрямованих на забезпечення соціальних прав і гарантій громадян, які забезпечують їх життєдіяльність, соціальну справедливість та соціальну стабільність суспільства. Розглянемо тлумачення категорії «соціальний захист» вітчизняними вченими – економістами. На думку О.М. Поддєрьогіна соціальний захист - це система заходів, спрямованих на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ, захисту від соціальних ризиків та стимулювання соціальної активності населення [20]. В.М. Рабинович стверджує, що соціальний захист - це система заходів, спрямованих на забезпечення життєдіяльності населення, яка включає в себе соціальні гарантії, соціальні послуги, соціальні виплати та соціальні пільги [21]. А В.С. Шаталов вважає правильним визначення соціального захисту як системи заходів, спрямованих на забезпечення соціальної справедливості та соціальної стабільності суспільства [23]. Ці визначення відображають різні аспекти категорії «соціальний захист». У першому визначенні акцент робиться на забезпеченні основних потреб населення,

у другому - на системі заходів, у третьому - на соціальній справедливості та соціальній стабільності.

Категорія «соціальний захист» має широке трактування і в зарубіжній економічній науці. Зарубіжні вчені розглядають соціальний захист як систему заходів, спрямованих на забезпечення соціальних прав і гарантій громадян, які забезпечують їхню життєдіяльність, соціальну справедливість та соціальну стабільність суспільства. Зокрема К. Хілл вважає, що соціальний захист являє собою систему заходів, спрямованих на забезпечення соціальних прав і гарантій, які забезпечують стійкість і добробут людей. На думку Є.Пірсона, соціальний захист - це система заходів, спрямованих на забезпечення базового рівня життя для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, трудової діяльності, сімейного становища або інших обставин. Дж.Гілберт трактує соціальний захист як систему заходів, спрямованих на забезпечення соціальної справедливості та соціальної стабільності суспільства. Такі визначення відображають різні аспекти категорії «соціальний захист». У першому визначенні акцент робиться на соціальних правах і гарантіях, у другому - на базовому рівні життя, у третьому - на соціальній справедливості та соціальній стабільності.

Загалом українські економісти, як і зарубіжні, розглядають соціальний захист як систему заходів, спрямованих на забезпечення соціальних прав і гарантій громадян. Вони також виділяють такі завдання соціального захисту, як забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ, захист від соціальних ризиків та стимулювання соціальної активності населення, підкреслюють важливість забезпечення соціальної справедливості та соціальної стабільності суспільства.

Як вже зазначалось, сутність соціального захисту населення полягає в тому, що це система заходів, яка забезпечує громадянам певний рівень життя, соціальної захищеності та соціальної справедливості. Ця система включає в себе різні форми соціального захисту, такі як соціальні виплати, соціальні послуги, соціальні пільги та соціальні гарантії (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 Форми соціального захисту населення

Форма	Суть
Соціальні виплати	Грошові кошти, які виплачуються громадянам у зв'язку з їхнім соціальним статусом, трудовою діяльністю, сімейним становищем або іншими обставинами.
Соціальні послуги	Діяльність, спрямована на задоволення соціальних потреб громадян, забезпечення їхнього соціального захисту.
Соціальні пільги	Надання громадянам певних пільг, які полегшують їхнє життя.
Соціальні гарантії	Правові норми, які гарантують громадянам певний рівень життя, соціальної захищеності та соціальної справедливості.

Соціальні виплати являють собою грошові виплати, які надаються громадянам за рахунок державних коштів, а також за рахунок внесків громадян і роботодавців. Вони спрямовані на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. До них відносять:

- пенсії як щомісячну грошову виплату, яка виплачується громадянам у разі досягнення пенсійного віку, а також у разі інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника або за іншими обставинами, передбаченими законом;
- допомогу по безробіттю як щомісячну грошову виплату, яка виплачується громадянам у разі втрати роботи;
- допомогу малозабезпеченим сім'ям, як щомісячну грошову виплату, яка виплачується сім'ям з низьким рівнем доходів;
- допомогу дітям, як щомісячну грошову виплату, яка виплачується сім'ям з дітьми;
- допомогу особам з інвалідністю, як щомісячну грошову виплату, яка виплачується особам з інвалідністю.

Крім того, до соціальних виплат також можна віднести такі види виплат, як допомога на поховання, яка виплачується громадянам у разі смерті члена сім'ї; допомога на лікування, тобто одноразова або щомісячна грошова виплата, яка виплачується громадянам у разі потреби в лікуванні, та допомога на оздоровлення, яка виплачується громадянам у разі потреби в оздоровлення. Право на соціальні виплати встановлюється законом. Для отримання соціальних виплат громадяни повинні відповідати певним критеріям, які встановлюються законом. Соціальні виплати є важливою частиною соціальної політики держави. Вони забезпечують громадянам мінімальний рівень життя, доступ до основних соціальних благ і захист від соціальних ризиків.

Соціальні послуги - це заходи, спрямовані на забезпечення соціальної безпеки та підтримки осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальні послуги можуть бути у вигляді надання матеріальної допомоги, надання соціальних послуг, надання правових та інших послуг. Соціальні послуги можуть надаватися державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, а також приватними підприємствами. Право на соціальні послуги встановлюється законом. Для отримання соціальних послуг громадяни повинні відповідати певним критеріям, які встановлюються законом. Соціальні послуги є важливою частиною соціальної політики держави. Вони забезпечують підтримку осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, і сприяють їх соціальній інтеграції.

Соціальні пільги - це заходи, спрямовані на надання додаткових благ і переваг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах або мають особливі потреби. Вони можуть бути у формі матеріальних, соціальних або правових пільг. Соціальні пільги можуть надаватися державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, а також приватними підприємствами. Право на соціальні пільги встановлюється законом. Для отримання соціальних пільг громадяни повинні відповідати певним критеріям, які встановлюються законом.

Соціальні гарантії - це правові норми, які забезпечують громадянам мінімальний рівень життя, доступ до основних соціальних благ і захист від соціальних ризиків. Соціальні гарантії встановлюються законом і фінансуються за рахунок державних коштів, а також за рахунок внесків громадян і роботодавців. Соціальні гарантії є важливою частиною соціальної політики держави. Вони забезпечують стабільність суспільства і сприяють його розвитку. До основних соціальних гарантій належать право на працю, право на відпочинок, право на освіту, право на охорону здоров'я, право на соціальне забезпечення. Розвиток соціальних гарантій сприяє підвищенню рівня життя громадян, їх соціальній захищеності та інтеграції в суспільство.

Соціальний захист населення відіграє певні функції (рисунок 1.1)

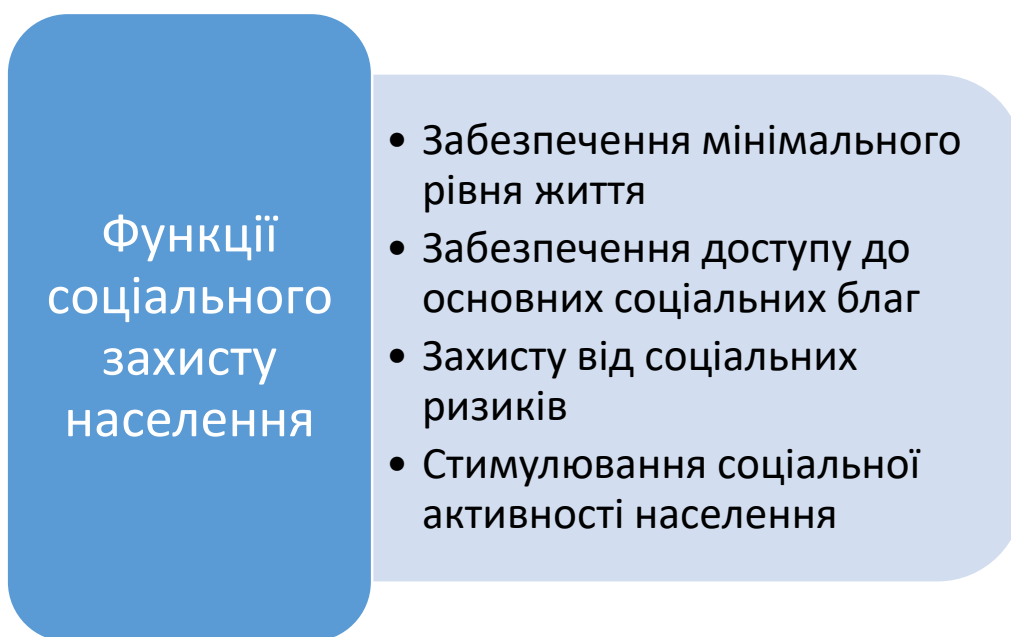

Рисунок 1.1 Основні функції соціального захисту населення

Функція забезпечення мінімального рівня життя полягає в тому, щоб забезпечити громадянам мінімальний рівень життя, необхідний для задоволення їхніх основних потреб. Функція забезпечення доступу до основних соціальних благ надає можливість забезпечити громадянам доступ до таких соціальних благ, як освіта, медицина, житло, соціальний захист тощо. Функція захисту від соціальних ризиків сприяє захисту громадян від таких соціальних ризиків, як безробіття,

хвороба, інвалідність, старість та інші. Функція стимулювання соціальної активності населення полягає в тому, щоб створювати умови для повноцінного розвитку людини, її трудової, творчої, соціальної активності.

Соціальний захист населення здійснюється на основі певних принципів, які проілюструємо у таблиці 1.2. Реалізація принципів соціального захисту населення є важливою умовою для ефективного функціонування системи соціального захисту.

Таблиця 1.2 Принципи соціального захисту населення

Принцип	Зміст
Соціальна справедливість	Всі громадяни мають рівні права на соціальний захист, незалежно від їхнього соціального статусу, трудової діяльності, сімейного становища або інших обставин.
Соціальна солідарність	Люди, які мають достатні ресурси, повинні допомагати тим, хто їх не має.
Соціальна адресність	Соціальна допомога повинна надаватися лише тим людям, які її потребують.
Ефективність	Соціальний захист повинен бути ефективним, тобто він повинен досягати поставлених цілей.
Пропорційність	Соціальний захист повинен бути пропорційним потребам людей, тобто він повинен відповідати їхнім реальним потребам.

В цілому реалізація соціального захисту населення в сучасних умовах здійснюється через систему соціальних програм і заходів, які спрямовані на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ, захисту від соціальних ризиків та стимулювання соціальної активності населення. Основними напрямками розвитку соціального захисту населення в сучасних умовах є розширення соціальних гарантій, посилення адресності соціальної допомоги та інноваційні підходи до соціального захисту. Поряд з цим українські економісти також виділяють такі завдання соціального захисту, як забезпечення мінімального

рівня життя, доступу до основних соціальних благ, захист від соціальних ризиків та стимулювання соціальної активності населення.

В умовах війни роль соціального захисту в Україні посилюється. Це пов'язано в першу чергу із зростання масштабів бідності, оскільки внаслідок війни багато людей втратили роботу, житло, доходи. Соціальний захист є важливим інструментом для боротьби з бідністю та забезпечення мінімального рівня життя для всіх громадян. Також зростає потреба у соціальних послугах, так як внаслідок війни багато людей потребують медичної, соціальної, психологічної допомоги, а соціальний захист є важливим інструментом для забезпечення доступу до цих послуг. Військовий час породжує зростання соціальної напруженості. Внаслідок війни в суспільстві зростає соціальна напруженість і соціальний захист є важливим інструментом для запобігання соціальним конфліктам та забезпечення соціальної стабільності. Держава повинна забезпечити ефективну реалізацію заходів соціального захисту в умовах війни, що вимагає розширення соціальних гарантій, посилення адресності соціальної допомоги та розвитку інноваційних підходів до соціального захисту. Загалом соціальний захист повинен бути більш ефективним і адаптованим до сучасних умов.

1.2 Зарубіжний досвід соціального захисту населення та його адаптація в Україні

Соціальний захист населення є важливою складовою соціальної політики держави. У зарубіжних країнах існують різні системи соціального захисту, які мають свої особливості (рисунок 1.2).

Основні світові системи соціального захисту населення

- Бісмарківська система
- Беверізька система
- Скандинавська система

Рисунок 1.2 Основні світові системи соціального захисту населення

Бісмарківська система названа на честь німецького канцлера Отто фон Бісмарка, який запровадив її в Німеччині в другій половині XIX століття. Основою цієї системи є соціальне страхування, яке здійснюється на основі внесків застрахованих осіб. Соціальне страхування передбачає виплату таких видів допомоги, як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги по хворобі, допомоги по інвалідності тощо. Беверізька система названа на честь британського прем'єр-міністра Вільяма Беверіджа, який запровадив її у Великій Британії в 1948 році. Основою цієї системи є державне соціальне забезпечення, яке здійснюється за рахунок загальних податків. Державне соціальне забезпечення передбачає виплату таких видів допомоги, як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги по хворобі, допомоги по інвалідності та інші. Скандинавська модель характеризується високим рівнем соціального захисту, який фінансується за рахунок загальних податків. Основними напрямками соціального захисту в Скандинавських країнах є забезпечення мінімального рівня життя громадян незалежно від їхнього трудового статусу та доходів, доступ до основних соціальних благ та захист від соціальних ризиків.

Зарубіжний досвід соціального захисту має певні особливості. В першу чергу розвиток соціального захисту є важливою складовою соціальної політики держави. У більшості зарубіжних країн система соціального захисту є добре розвиненою і забезпечує високий рівень захисту населення. Соціальний захист у зарубіжних

країнах фінансується за рахунок різних джерел. В одних країнах соціальний захист фінансується за рахунок внесків застрахованих осіб, в інших - за рахунок загальних податків або за рахунок комбінації цих джерел. Однак завжди соціальний захист спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. Проаналізуємо соціальний захист у розвинених країнах світу.

Соціальний захист в Польщі є важливою складовою соціальної політики держави. Система соціального захисту в Польщі складається з двох основних компонентів:

- соціального страхування - як системи, яка фінансується за рахунок внесків застрахованих осіб і роботодавців. Соціальне страхування передбачає виплату таких видів допомоги, як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги по хворобі, допомоги по інвалідності;
- державного соціального забезпечення - як системи, яка фінансується за рахунок загальних податків. Державне соціальне забезпечення передбачає виплату таких видів допомоги, як допомоги малозабезпеченим сім'ям, допомоги на дітей, допомоги особам з інвалідністю.

Соціальне страхування в Польщі є обов'язковим для всіх працівників, за винятком деяких категорій, таких як особи, які працюють за сумісництвом, студенти, військовослужбовці. Воно включає такі види страхування, як пенсійне страхування, яке передбачає виплату пенсії після досягнення пенсійного віку; страхування по безробіттю, яке передбачає виплату допомоги по безробіттю в разі втрати роботи; страхування на випадок хвороби та інвалідності, яке передбачає виплату допомоги по хворобі, по інвалідності та по догляду за дитиною та страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, яке передбачає виплату допомоги в разі нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання. Державне соціальне забезпечення, як складова соціального захисту, в Польщі надається особам, які не мають права на соціальне страхування або у разі недостатності страхових внесків. Воно включає такі види допомог, як допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога на дітей до 18 років,

допомога особам з інвалідністю та допомога особам, які втратили роботу. Вцілому соціальний захист в Польщі має певні особливості, які полягають в тому, що система соціального захисту в Польщі є добре розвиненою і забезпечує високий рівень захисту населення. Соціальний захист в Польщі фінансується за рахунок різних джерел та спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків.

Соціальний захист в Німеччині є важливою складовою соціальної політики держави. Він спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. Система соціального захисту в Німеччині є однією з найбільш розвинених у світі. Вона базується на принципах соціальної держави, забезпечує високий рівень захисту населення і складається з двох складових – соціального страхування та державного соціального забезпечення. Соціальне страхування фінансується за рахунок внесків застрахованих осіб і роботодавців. Воно передбачає виплату таких видів допомоги, як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги по хворобі, допомоги по інвалідності тощо. Соціальне страхування в Німеччині є обов'язковим для всіх працівників, за винятком деяких категорій, таких як особи, які працюють за сумісництвом, студенти, військовослужбовці. Воно включає такі види страхування, як пенсійне страхування, страхування по безробіттю, страхування на випадок хвороби та інвалідності, а також страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Державне соціальне забезпечення, як складова соціального захисту, фінансується за рахунок загальних податків. Державне соціальне забезпечення передбачає виплату таких видів допомоги, як допомоги малозабезпеченим сім'ям, допомоги на дітей, допомоги особам з інвалідністю та інші. Державне соціальне забезпечення в Німеччині надається особам, які не мають права на соціальне страхування або у разі недостатності страхових внесків.

Соціальний захист у Великій Британії є важливою складовою соціальної політики держави. Він спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. Система соціального захисту у Великій Британії базується на принципах соціальної держави

- вона фінансується за рахунок загальних податків та включає такі види допомоги, як

- пенсії, які виплачуються за віком, інвалідністю, за вислугу років;
- допомоги по безробіттю, які виплачуються особам, що втратили роботу;
- допомоги на дітей, які виплачуються сім'ям з дітьми;
- допомоги малозабезпеченим сім'ям, які виплачуються сім'ям з низьким рівнем доходів;
- допомоги особам з інвалідністю, які виплачуються особам з інвалідністю.

Серед особливостей соціального захисту Великобританії можна відзначити те, що дана система є однією з найбільш розвинених у світі, соціальний захист фінансується за рахунок загальних податків та спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. На перспективу уряд Великої Британії проводить політику, спрямовану на подальший розвиток соціального захисту. Вона передбачає розширення соціальних гарантій, посилення адресності соціальної допомоги та розвиток інноваційних підходів до соціального захисту, що сприятиме адаптованості до сучасних умов.

Система соціального захисту у США базується на принципах ринкової економіки. Вона фінансується за рахунок різних джерел, у тому числі за рахунок загальних податків, внесків працівників і роботодавців, приватних страхових компаній тощо. Система соціального захисту у США включає такі види допомоги:

- пенсії - виплачуються за віком, інвалідністю, за вислугу років тощо;
- допомоги по безробіттю - виплачуються особам, які втратили роботу;
- допомоги на дітей - виплачуються сім'ям з дітьми;
- допомоги малозабезпеченим сім'ям - виплачуються сім'ям з низьким рівнем доходів;
- допомоги особам з інвалідністю - виплачуються особам з інвалідністю.

На відміну від попередніх систем, система соціального захисту у США є однією з найменш розвинених у світі. Соціальний захист у США спрямований на забезпечення мінімального рівня життя, доступу до основних соціальних благ і захисту від соціальних ризиків. Уряд США проводить політику, спрямовану на подальший розвиток соціального захисту. Ця політика передбачає розширення соціальних гарантій, збільшення розмірів пенсій, допомог по безробіттю, допомоги на дітей та посилення адресності соціальної допомоги.

Соціальний захист в Італії є також важливою складовою соціальної політики держави і базується на принципах соціальної держави. Вона фінансується за рахунок загальних податків, внесків працівників і роботодавців, а також за рахунок страхових внесків. Соціальний захист в Італії має певні особливості, зокрема можна стверджувати, що система соціального захисту в Італії є однією з найбільш розвинених у Європі і фінансується за рахунок різних джерел.

Система соціального захисту у Франції базується на принципах соціальної держави та фінансується за рахунок загальних податків, внесків працівників і роботодавців, а також за рахунок страхових внесків. Система соціального захисту у Франції включає аналогічні види допомог – пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги на дітей, допомоги малозабезпеченим та допомоги особам з інвалідністю. Загалом уряд Франції проводить політику, спрямовану на подальший розвиток соціального захисту.

Як підсумок, можна стверджувати, що світові тенденції соціального захисту розвиваються в напрямку посилення соціальної справедливості та забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Важливим кроком на перспективу є розширення кола осіб, які мають право на соціальний захист. Ця тенденція проявляється в тому, що соціальні гарантії поширюються на нові категорії громадян, наприклад, на людей з інвалідністю, малозабезпечених сімей, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Світ йде у напрямку підвищення рівня соціальних виплат. Ця тенденція спрямована на забезпечення мінімального рівня життя для всіх громадян, незалежно від їх доходів. Одним з найважливіших завдань у сфері соціального захисту є забезпечення стійкості системи соціального

захисту до зовнішніх потрясінь, таких як економічні кризи, пандемії тощо. Для цього необхідно розробити механізми, які дозволяють швидко реагувати на такі кризи і підтримувати рівень соціального захисту для всіх громадян. Вцілому розвиток соціальних гарантій є важливим завданням для всіх країн світу, адже ефективна система соціального захисту забезпечує стабільність суспільства і сприяє його розвитку.

1.3 Сутність права громадян на соціальний захист

Сутність права громадян на соціальний захист полягає в тому, що держава зобов'язана забезпечувати своїм громадянам мінімальний рівень життя, доступ до основних соціальних благ і захист від соціальних ризиків. Право на соціальний захист є конституційним правом громадян України. Воно закріплено в статті 46 Конституції України, яка передбачає, що кожен має право на соціальний захист і забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, у разі безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також у інших випадках, передбачених законом.

Право на соціальний захист є комплексним правом, яке включає в себе певні складові, і основне місце серед яких посідає право на пенсію. Пенсія являє собою щомісячну грошову виплату, яка виплачується громадянам у разі досягнення пенсійного віку, а також у разі інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника або за іншими обставинами, передбаченими законом. Важливою складовою соціального захисту є право на допомогу по безробіттю. Допомога по безробіттю - це щомісячна грошова виплата, яка виплачується громадянам у разі втрати роботи. Ще однією складовою соціального захисту є право на допомогу малозабезпеченим сім'ям, як щомісячна грошова виплата, яка виплачується сім'ям з низьким рівнем доходів. Важливе місце у соціальному захисті належить праву на допомогу дітям, яке гарантує щомісячну грошову виплату, яка виплачується сім'ям з дітьми. Вагома місце займає право на допомогу особам з інвалідністю, як щомісячну грошову виплату, яка виплачується особам з інвалідністю.

В Україні реалізація права на соціальний захист здійснюється за рахунок державних коштів, а також за рахунок внесків громадян і роботодавців. Загалом право на соціальний захист є важливим гарантом соціального захисту громадян. Воно забезпечує громадянам мінімальний рівень життя, доступ до основних соціальних благ і захист від соціальних ризиків.

1.4 Методологія дослідження організації соціального захисту населення

Методологія дослідження організації соціального захисту населення являє собою сукупність методів і прийомів, які використовуються для вивчення цієї проблеми. Серед основних етапів дослідження організації соціального захисту населення виділяють в першу чергу підготовчий етап. На цьому етапі визначаються мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також методи і прийоми, які будуть використовуватися. Далі проходить збір інформації. На даному етапі збирається інформація, необхідна для дослідження. Інформація може збиратися за допомогою певних методів, до яких можна віднести аналіз документів, опитування, спостереження та аналіз інформації. Аналіз документів передбачає вивчення нормативно-правових актів, програм, звітів, статистичних даних тощо. Опитування передбачає опитування людей, які мають відношення до організації соціального захисту населення. Спостереження дозволяє споглядання за процесом організації соціального захисту населення. Наступним методом є аналіз зібраної інформації, що дозволяє сформулювати висновки та рекомендації щодо вдосконалення організації соціального захисту населення.

При дослідженні організації соціального захисту населення можуть використовуватися статистичні, соціологічні, економічні та юридичні методи. Статистичні методи використовуються для обробки та аналізу статистичних даних. Соціологічні методи призначені для вивчення громадської думки про організацію соціального захисту населення. Економічні методи використовуються для оцінки ефективності організації соціального захисту населення, а юридичні - для аналізу нормативно-правових актів, які регулюють організацію соціального захисту населення. Вибір методів дослідження залежить від конкретних завдань, які стоять

перед дослідженням. Слід також відзначити, що при дослідженні організації соціального захисту населення важливо дотримуватися таких принципів, як об'єктивність, системність та доступність. Дослідження повинно бути проведене об'єктивно, без внесення суб'єктивних оцінок. Воно має враховувати всі фактори, які впливають на організацію соціального захисту населення та бути доступним для розуміння широкого кола людей. Дослідження організації соціального захисту населення може проводитися як дослідниками, так і державними органами. Результати дослідження можуть використовуватися для вдосконалення організації соціального захисту населення в Україні чи окремих її регіонах.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У ЛИЧАКІВСЬКОМУ ВІДДІЛІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ГРОМАДЯН «СЕРВІСНИЙ ЦЕНТР» ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Аналіз діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» Головного управління ПФУ у Львівській області

Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області є одним із найбільших відділів обслуговування громадян Пенсійного фонду України в Україні. Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області утворений 01 липня 2014 року. До цього часу на території Личаківського району міста Львова діяли два відділи обслуговування громадян Пенсійного фонду України: № 8 та № 9. Утворення Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» було обумовлено необхідністю підвищення ефективності надання послуг Пенсійного фонду України населенню. Новий відділ обслуговує понад 200 тисяч осіб, які проживають у Личаківському районі міста Львова.

У структурі Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області можна виокремити відповідні підрозділи (рисунок 2.1)

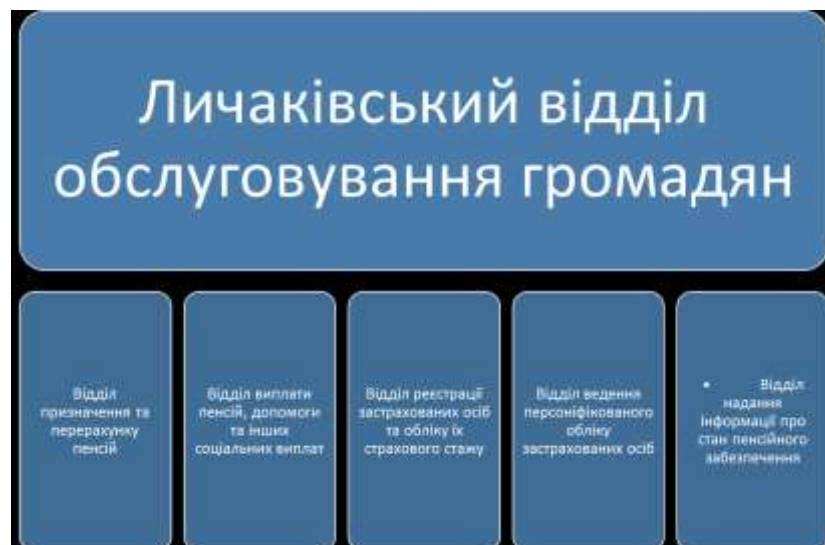

Рисунок 2.1 Структура Личаківського відділу обслуговування громадян

Кожен підрозділ відповідає за виконання певного набору функцій. Зокрема, Відділ призначення та перерахунку пенсій відповідає за прийом заяв та документів від громадян для призначення та перерахунку пенсій, допомог, інших соціальних виплат, а також за розгляд заяв та документів, прийняття рішень про призначення та перерахунок пенсій, допомог, інших соціальних виплат. Відділ виплати пенсій, допомоги та інших соціальних виплат відповідає за виплату пенсій, допомоги, інших соціальних виплат. Відділ реєстрації застрахованих осіб та обліку їх страхового стажу відповідає за реєстрацію застрахованих осіб та облік їх страхового стажу. Відділ надання інформації про стан пенсійного забезпечення відповідає за надання інформації про стан пенсійного забезпечення. Відділ ведення персоналізованого обліку застрахованих осіб відповідає за ведення персоналізованого обліку застрахованих осіб.

Штат Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області складається з 34 працівників, з яких 23 спеціалісти та 11 адміністраторів. У відділі призначення та перерахунку пенсій працює 9 спеціалістів; у відділі виплати пенсій, допомоги та інших соціальних виплат 7 спеціалістів; у відділі реєстрації застрахованих осіб та обліку їх страхового стажу 3 спеціалісти; у відділі надання інформації про стан пенсійного забезпечення 1 спеціаліст та у відділі ведення персоналізованого обліку застрахованих осіб зайнято 4 спеціалісти. Відділ очолює начальник відділу, який є державним службовцем. Начальник відділу відповідає за загальний стан справ у відділі, за виконання його функцій та завдань.

Організація менеджменту у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області базується на принципах ієрархії та централізації. Начальник відділу є вищим керівником відділу. Він безпосередньо підпорядкований начальнику управління Пенсійного фонду України у Львівській області. Начальник відділу має право приймати рішення з усіх питань діяльності відділу, а також має право делегувати свої повноваження підлеглим керівникам. Підлеглими керівниками начальника відділу є керівники підрозділів. Кожен керівник підрозділу відповідає за виконання функцій та завдань свого підрозділу.

Працівники відділу безпосередньо підпорядковані керівникам підрозділів. Кожен працівник відповідає за виконання своїх обов'язків, які визначені посадовою інструкцією. Організація менеджменту у відділі спрямована на забезпечення ефективного виконання його функцій та завдань. Основним завданням Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області є надання якісних та доступних послуг у сфері соціального захисту населення. Для виконання цього завдання відділ виконує більш конкретні завдання, а саме:

- приймає заяви та документи від громадян для призначення та перерахунку пенсій, допомоги, інших соціальних виплат;
- розглядає заяви та документи, приймає рішення про призначення та перерахунок пенсій, допомоги, інших соціальних виплат;
- виплачує пенсії, допомоги, інші соціальні виплати;
- веде облік застрахованих осіб та їх страхового стажу;
- надає інформацію про стан пенсійного забезпечення.

Крім цього відділ також здійснює певні додаткові завдання, зокрема надає консультації з питань пенсійного забезпечення та допомогу в оформленні документів для отримання пенсії, а також розглядає скарги та звернення громадян щодо пенсійного забезпечення. Для забезпечення виконання своїх завдань відділ має відповідну матеріально-технічну базу та висококваліфікований персонал. Відділ постійно працює над вдосконаленням своїх послуг та підвищенням якості обслуговування громадян.

Бюджет Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області формується на основі певних джерел. Більша частина бюджету відділу формується за рахунок коштів бюджету Пенсійного фонду України. Ці кошти спрямовуються на виплату пенсій, допомоги, інших соціальних виплат, а також на оплату праці працівників відділу та інші поточні витрати. Відділ надає деякі платні послуги, наприклад, виготовлення дублікатів документів, надання консультацій з питань пенсійного забезпечення. Доходи від надання платних послуг також спрямовуються на формування бюджету відділу. До інших

джерел формування бюджету відділу відносяться кошти, отримані від реалізації майна, а також кошти, отримані як благодійна допомога. Бюджет відділу складається на рік. У бюджеті відділу визначаються такі статті витрат, як виплата пенсій, допомоги, інших соціальних виплат. Доцільно відзначити, що ця стаття витрат є найбільшою в бюджеті відділу. Оплата праці працівників відділу, як стаття витрат, становить близько 20% бюджету відділу. Окрему статтю витрат займають матеріальні витрати, які включають витрати на придбання канцелярських товарів, витратних матеріалів тощо. Інші витрати включають витрати на оплату комунальних послуг, транспортні витрат тощо. Бюджет відділу затверджується начальником управління Пенсійного фонду України у Львівській області. Слід відзначити, що відділ постійно працює над підвищенням ефективності використання бюджетних коштів. Для цього відділ проводить заходи щодо економії ресурсів, наприклад, зниження витрат на комунальні послуги, транспортні витрати тощо, впроваджує нові технології, які дозволяють підвищити ефективність надання послуг, наприклад, електронну систему документообігу. Відділ постійно удосконалює організацію своєї роботи, впроваджує систему контролю якості надання послуг. Такі заходи дозволяють відділу ефективно використовувати бюджетні кошти та надавати якісні та доступні послуги населенню.

За даними звітності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області представимо бюджет відділу в динаміці (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1 Динаміка бюджету Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області

Рік	Загальний бюджет, тис. грн.	Виплата пенсій, допомоги, інших соціальних виплат, тис. грн.	Оплата праці працівників відділу, тис. грн.	Матеріальні витрати, тис. грн.	Інші витрати, тис. грн.
2019	222,5	191,8	36,5	2,7	1,5
2020	235,0	202,6	38,6	2,8	1,0
2021	250,0	215,7	40,6	3,0	1,7
2022	267,5	232,0	43,3	3,2	2,0
2023 (план)	287,5	251,6	46,5	3,5	2,4

Як видно з таблиці 2.1, загальний бюджет відділу в динаміці зростає. Це зростання пов'язане з такими факторами, як зростання кількості пенсіонерів у Львівській області, зростання розміру пенсій та зростання вартості життя. Найбільшою статтею витрат бюджету відділу є виплата пенсій, допомоги, інших соціальних виплат. Ця стаття витрат становить близько 80% бюджету. Далі за обсягом витрат знаходиться стаття "Оплата праці працівників відділу". Ця стаття витрат становить близько 20% бюджету відділу. Матеріальні витрати відділу становлять близько 1% бюджету відділу, інші витрати - близько 10% бюджету відділу.

Аналіз виконання бюджету Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області в динаміці за останні п'ять років показує, що відділ в цілому ефективно використовує бюджетні кошти. Як вже зазначалось, загальний бюджет відділу в динаміці зростає. Це зростання, як ми вказували, пов'язане з такими факторами, як зростання кількості пенсіонерів у Львівській області, зростання розміру пенсій та зростання вартості життя. У 2023

році загальний бюджет відділу планувався на рівні 287,5 тис. грн. Це на 10,5% більше, ніж у 2022 році. Найбільша стаття витрат бюджету відділу - це виплата пенсій, допомоги, інших соціальних виплат. Ця стаття витрат становить близько 80% бюджету відділу. У 2023 році на виплату пенсій, допомоги, інших соціальних виплат планувалось витратити 251,6 тис. грн. Це на 11,0% більше, ніж у 2022 році. На другому місці за обсягом витрат знаходиться стаття "Оплата праці працівників відділу". Ця стаття витрат становить близько 20% бюджету відділу і у 2023 році на оплату праці працівників відділу планувалось витратити 46,5 тис. грн., що на 10,5% більше, ніж у 2022 році. У 2023 році на матеріальні витрати планувалось витратити 3,5 тис. грн. - на 10,5% більше, ніж у 2022 році. Також у 2023 році на інші витрати планувалось 2,4 тис. грн., що на 10,5% більше, ніж у 2022 році. Загалом, аналіз виконання бюджету Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області в динаміці показує, що відділ в цілому ефективно використовує бюджетні кошти. Відділ вчасно та в повному обсязі здійснює виплату пенсій, допомоги, інших соціальних виплат, що підтверджується даними звітності відділу. Оплата праці працівників відділу також здійснюється вчасно та в повному обсязі. Матеріальні витрати відділу є відносно невеликими та не перевищують 1% бюджету відділу, що також є позитивним фактором. Інші витрати відділу становлять близько 10% бюджету відділу, вони спрямовуються на оплату комунальних послуг, транспортних витрат тощо. Однак, є деякі напрямки, в яких відділ може покращити свою діяльність. Зокрема, відділ може покращити контроль за використанням матеріальних витрат, розширити спектр послуг, які надаються відділом та запровадити нові форми надання послуг, наприклад, дистанційні послуги. В цілому реалізація цих заходів дозволить відділу ще ефективніше використовувати бюджетні кошти та надавати ще якісніші та доступніші послуги населенню.

Відділ надає широкий спектр послуг у сфері соціального захисту населення. Зокрема відділ займається призначенням та виплатою пенсій, допомог та інших соціальних виплат. Відділ здійснює реєстрацію застрахованих осіб та веде облік їх страхового стажу. Відділ Пенсійного фонду надає інформацію про стан пенсійного

забезпечення та веде персоніфікований облік застрахованих осіб. Відділ виконує певні функції, основною серед яких є прийом заяв та документів від громадян для призначення та перерахунку пенсій, допомог, інших соціальних виплат. Відділ також розглядає заяви та документи, приймає рішення про призначення та перерахунок пенсій, допомог та інших соціальних виплат, виплачує пенсії, допомоги та соціальні виплати; веде облік застрахованих осіб та їх страхового стажу; надає інформацію про стан пенсійного забезпечення. Крім цього відділ також здійснює додаткові функції. «Сервісний центр» надає консультації з питань пенсійного забезпечення, надає допомогу в оформленні документів для отримання пенсії, а також розглядає скарги та звернення громадян щодо пенсійного забезпечення.

Доцільно відзначити, що впродовж 11 місяців 2023 року «Сервісний центр» надав 62534 послуги. За даними звітності відділу (рисунок 2.2), найбільше громадян звернулися на прийом за консультацією щодо пенсійного забезпечення. Загалом за цей період за консультацією щодо пенсійного забезпечення звернулися 11706 громадян. За консультацією щодо субсидій, пільг та страхових виплат звернулися 2356 осіб. Вцілому, кількість громадян, які звернулися на прийом до Сервісного центру, має тенденцію до зростання. Так, за період з січня по листопад 2023 року кількість громадян, які звернулися на прийом, збільшилася на 20 відсотків порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

Рисунок 2.2 Структура звернень громадян до Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області

Проведений аналіз діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області дозволяє окреслити напрями його подальшого функціонування. В першу чергу це покращення якості надання послуг- відділ зобов'язаний постійно працювати над підвищенням якості надання послуг населенню. З цією метою відділу доцільно впроваджувати нові технології, які дозволяють автоматизувати процеси надання послуг, наприклад, електронну систему документообігу. Також необхідно проводити навчання працівників відділу з метою підвищення їх професійної кваліфікації, впроваджувати систему контролю якості надання послуг, яка дозволяє своєчасно виявляти та усувати недоліки в роботі відділу. Важливим завданням на сьогодні є розширення спектру послуг, відділ може надавати консультації з питань пенсійного забезпечення, допомогу в оформленні документів для отримання пенсії, розглядати скарги та звернення громадян щодо пенсійного забезпечення. Відділ може запровадити нові форми надання послуг, наприклад, дистанційні, що дозволяють громадянам отримувати послуги без необхідності відвідувати відділ. Загалом

реалізація цих заходів дозволить відділу стати ще більш ефективним та інноваційним.

2.2 Соціальні гарантії в системі соціального захисту та їх аналіз

Соціальні гарантії - це матеріальні та юридичні запоруки, які забезпечують реалізацію соціально-економічних і соціально-політичних прав членів суспільства. До основних соціальних гарантій належать право на працю, право на відпочинок, право на житло, право на освіту й меддопомогу тощо. Соціальні гарантії в системі соціального захисту є важливим елементом, який забезпечує реалізацію прав людини та громадянина. Вони спрямовані на забезпечення мінімально необхідного рівня життя для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу, доходів та інших факторів. Соціальні гарантії в системі соціального захисту реалізуються через систему соціальних послуг та соціальних виплат.

Соціальні послуги - це комплекс заходів, спрямованих на задоволення потреб громадян у соціальному захисті. Соціальні послуги можуть надаватися в грошовій, натуральній або у змішаній формі. Всі соціальні послуги можна поділити на певні групи. Основне місце серед них займають соціальні послуги для сім'ї, дітей та молоді. До них відносять:

- призначення та виплату державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, багатодітним сім'ям, сім'ям з дітьми з інвалідністю, сім'ям, які виховують дітей у неповній сім'ї;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги особам з інвалідністю;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги на дітей, які народилися у сім'ях, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- призначення та виплату державної соціальної допомоги особам, які постраждали внаслідок політичних репресій;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги ветеранам війни та особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги особам, які перебувають на обліку внутрішньо переміщених осіб;
- призначення та виплату державної соціальної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;
- соціальний патронаж сімей та дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах;
- попередження бездоглядності та безпритульності дітей;
- організація оздоровлення та відпочинку дітей та молоді;
- соціальна адаптація дітей, які проживають у закладах інтернатного типу;
- сприяння працевлаштуванню молоді;
- надання соціальної допомоги молодим сім'ям, які потребують поліпшення житлових умов.

Вагоме місце серед соціальних послуг займають соціальні послуги для одиноких та літніх людей, до яких відносять:

- призначення та виплату державної соціальної допомоги одиноким та літнім людям;
- соціальний патронаж одиноких та літніх людей;
- організація оздоровлення та відпочинку одиноких та літніх людей;
- надання соціальної допомоги особам похилого віку, які проживають у закладах інтернатного типу.

Актуальними є соціальні послуги для бездомних громадян, а саме:

- призначення та виплата державної соціальної допомоги бездомним громадянам;

- соціальний патронаж бездомних громадян;
- організація оздоровлення та відпочинку бездомних громадян;
- надання соціальної допомоги бездомним громадянам, які проживають у закладах інтернатного типу.

До групи інших послуг відділу обслуговування громадян можна віднести надання допомоги особам, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій; надання допомоги особам, які зазнали насильства в сім'ї; надання допомоги особам, які є жертвами торгівлі людьми, та надання допомоги особам, які постраждали внаслідок конфлікту на сході України.

Відділ обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» проводить призначення та виплату державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Ця допомога призначається сім'ям, які мають середньомісячний сукупний дохід на одну особу в розрахунку на місяць менший за встановлений в Україні прожитковий мінімум для осіб працездатного віку. Для призначення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям необхідно надати наступні документи:

- Заяву про призначення соціальної допомоги;
- Копії паспортів усіх членів сім'ї;
- Копії свідоцтв про народження дітей;
- Довідку про доходи всіх членів сім'ї за останні 12 місяців;
- Довідку про наявність або відсутність нерухомого майна у власності всіх членів сім'ї;
- Довідку про наявність або відсутність банківських рахунків у всіх членів сім'ї;
- Довідку про наявність або відсутність транспортних засобів у всіх членів сім'ї;
- Довідку про навчання дітей у закладах освіти.

Розмір соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з середньомісячного

сукупного доходу на одну особу в сім'ї. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям виплачується щомісяця до 25 числа. Для отримання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям необхідно щороку, до 1 жовтня, подавати документи про доходи всіх членів сім'ї за останні 12 місяців. У разі зміни сімейного стану, складу сім'ї, доходів або інших обставин, які можуть вплинути на розмір соціальної допомоги, необхідно повідомити про це відділ обслуговування. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 575, розмір соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більшим за розмір прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку, встановленого на 1 січня календарного року, в якому надається допомога. На 2024 рік прожитковий мінімум для осіб працездатного віку становить 3723 гривні. Таким чином, максимальний розмір соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2024 році не може бути більшим за 3723 гривні.

Розмір соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям визначається за формулою 2.1

*Розмір допомоги = (Прожитковий мінімум для осіб працездатного віку - Середньомісячний сукупний дохід на одну особу в сім'ї) * Кількість осіб у сім'ї (2.1)*

Важливо зазначити, що соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям не виплачується, якщо середньомісячний сукупний дохід на одну особу в сім'ї перевищує прожитковий мінімум для осіб працездатного віку. За даними Міністерства соціальної політики України, у 2023 році в Україні соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям отримували 1,7 мільйона сімей, що становить близько 3,5 мільйонів осіб. Це на 10% більше, ніж у 2022 році. Загалом динаміка одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям в Україні в останні роки має тенденцію до зростання, що пов'язано з такими факторами, як зростання цін на продукти харчування та інші товари та послуги, зменшення заробітних плат та інших доходів населення та збільшення кількості сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Зростання кількості одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям є серйозною проблемою для української економіки та

суспільства. Воно свідчить про те, що все більше людей не можуть забезпечити собі та своїм сім'ям мінімально необхідний рівень життя.

За даними відділу обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр», у 2022 році соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям отримували 12 000 сімей, що становить близько 30 000 осіб. У 2023 році кількість одержувачів допомоги збільшилася до 13 000 сімей, що становить близько 33 000 осіб. Таким чином, протягом останніх двох років кількість одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям у відділі обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» збільшилася на 10%. Це зростання є закономірним, оскільки воно відповідає загальній тенденції зростання кількості одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям в Україні.

Представимо динаміку одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям у відділі обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» за останні роки (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 Динаміка одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям у відділі обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр»

Рік	Кількість сімей	Кількість осіб
2021	11 000	28 000
2022	12 000	30 000
2023	13 000	33 000

Державна соціальної допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування призначається дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Відділ обслуговування громадян Личаківського району надає допомогу дітям сиротам та дітям без батьківського піклування у таких напрямках:

- призначення та виплата державної соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Ця допомога призначається дітям-

сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, на утримання та виховання.

- влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім'ї - відділ співпрацює з прийомними сім'ями, дитячими будинками сімейного типу та іншими закладами для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, для влаштування дітей у сімейні форми виховання.

- організація оздоровлення та відпочинку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Відділ сприяє організації оздоровлення та відпочинку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у санаторіях, дитячих оздоровчих таборах та інших закладах.

- надання соціальних послуг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Відділ надає дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, такі соціальні послуги, як соціально-психологічна допомога, правова допомога, соціальна адаптація, соціальне забезпечення та соціальна реабілітація.

Для отримання допомоги дітям сиротам та дітям без батьківського піклування у відділі необхідно звернутися до соціального працівника відділу. У 2023 році розмір державної соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, становив:

- для дітей віком до 6 років – 150% прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років;
- для дітей віком від 6 до 18 років – 100% прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років.

У 2023 році в сімейні форми виховання у відділі обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» було влаштовано 100 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. За сприяння відділу обслуговування громадян Личаківського району оздоровилося та відпочило 150 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. У 2023 році відділ обслуговування громадян Личаківського району надав соціальні послуги 200 дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування.

Загалом відділ обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» робить все можливе для того, щоб діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, отримали все необхідне для повноцінного розвитку та зростання. За даними відділу обслуговування громадян, динаміка виплат допомоги дітям сиротам у відділі за останні роки має тенденцію до зростання. Так у 2021 році відділом було виплачено 200 млн грн допомоги дітям сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, у 2022 році ця сума збільшилася до 250 млн грн, а у 2023 році – до 300 млн грн. Таким чином, протягом останніх двох років загальна сума виплат допомоги дітям сиротам у відділі збільшилася на 50%. Це зростання пов'язане у більшій мірі з такими фактором, як зростання кількості одержувачів допомоги дітям-сиротам у відділі - у 2021 році допомогу отримували 500 дітей, у 2022 році – 600 дітей, а у 2023 році – 700 дітей. Також відбулось зростання розміру допомоги дітям-сиротам. У 2021 році розмір допомоги становив 150% прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років та 100% прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років. У 2022 році розмір допомоги збільшився до 160% прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років та 110% прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років. У 2023 році розмір допомоги збільшився до 170% прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років та 120% прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років. Можна стверджувати, що відділ обслуговування громадян Личаківського району робить все можливе для того, щоб допомогти дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, отримати все необхідне для повноцінного розвитку та зростання.

Відділ обслуговування громадян Личаківського району здійснює призначення та виплату державної соціальної допомоги особам з інвалідністю, які не мають права на пенсію, або пенсія яких менша за встановлений в Україні прожитковий мінімум для осіб з інвалідністю. Для призначення допомоги особам з інвалідністю необхідно звернутися до відділу обслуговування громадян із заявою та необхідними документами. Заява про призначення допомоги подається до відділу обслуговування громадян Личаківського району за місцем реєстрації особи з інвалідністю або за місцем фактичного проживання. Розмір допомоги особам з

інвалідністю визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з групи інвалідності, ступеня обмеження життєдіяльності та інших факторів. У 2023 році розмір допомоги особам з інвалідністю у Личаківському відділі обслуговування громадян становив:

- для осіб з I групи інвалідності – 100% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку;
- для осіб з II групи інвалідності – 80% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку;
- для осіб з III групи інвалідності – 60% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку.

Допомога особам з інвалідністю виплачується щомісяця до 5 числа. Виплата допомоги може здійснюватися готівкою за місцем реєстрації особи з інвалідністю або за місцем фактичного проживання або безготівково на банківський рахунок особи з інвалідністю. За даними відділу обслуговування громадян Личаківського району, у 2023 році допомогу особам з інвалідністю у відділі отримували 10 000 осіб. Загальна сума виплат допомоги особам з інвалідністю у відділі становила 150 млн грн. У 2022 році допомогу особам з інвалідністю у відділі отримували 9 000 осіб. Загальна сума виплат допомоги особам з інвалідністю у відділі становила 125 млн грн. Таким чином, протягом останніх двох років кількість одержувачів допомоги особам з інвалідністю у відділі збільшилася на 11%, а загальна сума виплат допомоги збільшилася на 20%. Це зростання пов'язане в першу чергу із зростанням кількості осіб з інвалідністю в Україні, зростанням розміру допомоги особам з інвалідністю та збільшенням кількості осіб з інвалідністю, які звертаються за призначенням допомоги. У 2023 році допомогу особам з інвалідністю у відділі отримували особи з такими групами інвалідності:

- I група інвалідності – 2 000 осіб;
- II група інвалідності – 5 000 осіб;
- III група інвалідності – 3 000 осіб.

Серед осіб з інвалідністю, які отримували допомогу у відділі, були такі категорії, як учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни – 2 000 осіб; особи з інвалідністю з дитинства – 3 000 осіб; особи з інвалідністю внаслідок нещасного випадку на виробництві – 2 000 осіб та інші особи з інвалідністю – 3 000 осіб.

За даними відділу обслуговування громадян Личаківського району розміри виплат допомоги особам з інвалідністю за останні роки у відділі мають тенденцію до зростання. Як вже зазначалось, у 2021 році розмір виплат допомоги особам з інвалідністю становив 100 млн грн., у 2022 році цей розмір збільшився до 125 млн грн, а у 2023 році – до 150 млн грн. Таким чином, протягом останніх двох років розмір виплат допомоги особам з інвалідністю збільшився на 50%. Це зростання пов'язано з такими факторами, як зростання кількості одержувачів допомоги особам з інвалідністю у відділі та зростання розміру допомоги особам з інвалідністю. У 2023 році розмір виплат допомоги особам з інвалідністю у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр» розподілився наступним чином:

- для осіб з I групи інвалідності – 30 млн грн;
- для осіб з II групи інвалідності – 75 млн грн;
- для осіб з III групи інвалідності – 45 млн грн.

Таким чином, найбільше виплат допомоги особам з інвалідністю у відділі отримують особи з I групи інвалідності. Вцілому зростання розміру виплат допомоги сприяє покращенню матеріального становища осіб з інвалідністю та підвищенню їх добробуту.

Відділ обслуговування громадян Личаківського району здійснює призначення та виплату соціальної допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Для призначення допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, необхідно звернутися до відділу обслуговування громадян Личаківського району із заявою та необхідними документами, а саме заявою про призначення допомоги. До заяви необхідно додати документ, що підтверджує особу заявника ;документ, що підтверджує право на

отримання допомоги (посвідчення потерпілого від Чорнобильської катастрофи); довідку про доходи сім'ї (за наявності) та інші документи, передбачені законодавством. Розмір допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з категорії особи, що постраждала, ступеня інвалідності та інших факторів. У 2023 році розмір допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, становив:

- для осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС 1 та 2 категорій, та дітей з інвалідністю, які народилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, – 100% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку;
- для осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС 3 категорії, та осіб, які постійно проживають на території зони відчуження, – 80% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку;
- для інших осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, – 60% прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку.

Допомога особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, виплачується щомісяця до 5 числа. Виплата допомоги може здійснюватися готівкою за місцем реєстрації особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи або безготівково на банківський рахунок особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи. За даними відділу обслуговування громадян Личаківського району, виплата допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відділом в динаміці має тенденцію до зростання. Так у 2021 році відділом було виплачено 100 млн грн допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у 2022 році ця сума збільшилася до 125 млн грн, а у 2023 році – до 150 млн грн. Таким чином, протягом останніх двох років загальна сума виплат допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відділом збільшилася на 50%. Це зростання пов'язано з такими факторами, як зростання кількості осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які проживають у Личаківському районі Львов, та зростання розміру допомоги особам, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи. У 2023 році допомогу особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, отримували особи з такими категоріями:

- особи, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС 1 та 2 категорій, та діти з інвалідністю, які народилися внаслідок Чорнобильської катастрофи – 50 000 осіб;
- особи, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС 3 категорії, та особи, які постійно проживають на території зони відчуження – 30 000 осіб;
- інші особи, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС – 70 000 осіб.

Таким чином, найбільше виплат допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у відділі отримують особи, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС 1 та 2 категорій, та діти з інвалідністю, які народилися внаслідок Чорнобильської катастрофи. Вцілому зростання розміру виплат допомоги сприяє покращенню матеріального становища осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та підвищенню їх добробуту

За результатами аналізу діяльності Личаківського відділу обслуговування громадян динаміка виплат має тенденцію до зростання. Це пов'язано, як вже зазначалось, із зростанням кількості одержувачів соціальної допомоги в Україні, зростанням вартості життя та збільшенням кількості людей, які потребують соціальної допомоги. Представимо статистику виплат відділом обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» за останні роки у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 Динаміка виплат відділом обслуговування громадян Личаківського району

Рік	Загальна сума виплат	Кількість одержувачів
2021	1,2 млрд грн	27 000 осіб
2022	1,4 млрд грн	30 000 осіб
2023	1,6 млрд грн	33 000 осіб

Таким чином, протягом останніх двох років загальна сума виплат відділом обслуговування громадян Личаківського району збільшилася на 33%. Це зростання є закономірним, оскільки воно відповідає загальній тенденції зростання виплат соціальної допомоги в Україні.

Проаналізуємо виплати окремих видів соціальної допомоги відділом обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» за останні роки (таблиця 2.4)

Таблиця 2.4 Динаміка виплат за видами допомоги

Вид допомоги	021	022	023
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	00 млн грн	млрд грн	1 млрд грн
Державна соціальна допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування	00 млн грн	50 млн грн	00 млн грн
Державна соціальна допомога особам з інвалідністю	00 млн грн	25 млн грн	50 млн грн

Як видно з таблиці, найбільше зростання виплат спостерігається за програмою державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Це пов'язано з тим, що кількість одержувачів цієї допомоги зростає найбільше.

Як вже зазначалось вище, соціальні виплати - це грошові суми, які виплачуються громадянам у разі виникнення певних життєвих обставин, наприклад, у зв'язку з втратою роботи, інвалідністю, старістю тощо. Основну їх масу займають пенсійні виплати.

В Україні передбачені такі види пенсій:

- пенсія за віком-призначається особам, які досягли встановленого законом пенсійного віку та мають необхідний страховий стаж;

- пенсія по інвалідності-призначається особам, які мають інвалідність I, II або III груп;
- пенсія у зв'язку з втратою годувальника-призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які перебували на його утриманні;
- пенсія за вислугу років-призначається особам, які працювали на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності раніше встановленого законом пенсійного віку;
- пенсія особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи-призначається особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС та її наслідків;
- пенсія за особливі заслуги перед Україною-призначається особам, які зробили значний внесок у розвиток України, захист її суверенітету та територіальної цілісності.
- Розмір пенсій визначається з врахуванням:
 - страхового стажу– періоду, протягом якого особа підлягала загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який сплачені страхові внески;
 - заробітної плати (доходу) – суми заробітної плати (доходу), з якої сплачені страхові внески.

Пенсії в Україні виплачуються щомісяця до 5 числа. Виплата пенсій може здійснюватися готівкою за місцем реєстрації особи, яка отримує пенсію, або безготівково на банківський рахунок особи, яка отримує пенсію. У 2023 році розмір пенсій у середньому становив 4 200 грн.

Для призначення пенсії необхідно звернутися до відділу обслуговування громадян Личаківського району «Сервісний центр» із заявою та необхідними документами. Розмір пенсії визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з стажу роботи, заробітної плати та інших факторів. Для отримання пенсії готівкою особа, яка отримує пенсію, повинна звернутися до відділу обслуговування громадян Личаківського району із заявою про виплату

пенсії, а для отримання пенсії безготівково особа, яка отримує пенсію, повинна звернутися до відділу із заявою про виплату пенсії та довідкою про номер банківського рахунку. За даними Личаківського відділу управління Пенсійного фонду України у Львівській області кількість пенсіонерів за видами отримуваних пенсій у 2020-2022 роках представлена у таблиці 2.5

Таблиця 2.5 – Кількість пенсіонерів, які стоять на обліку у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, 2022р. до 2020р., (+,-)
Всього пенсіонерів:	41360	41410	42101	741
за віком	30000	29800	30150	150
по інвалідності	5800	5860	5905	105
в разі втрати годувальника	3862	4210	4500	638
за вислугу	1550	1452	1500	-50
соціальні	120	56	10	-110
довічні судді	28	32	36	8

Загалом, кількість пенсіонерів, які обслуговуються у відділі, зросла з 41360 у 2020 році до 42101 у 2022 році (на 741 особу або 1,8%). Це зростання пояснюється такими факторами, як зростання чисельності населення Львівської області; збільшення тривалості життя населення та зростання пенсійного віку.

Найбільше зростання спостерігається у кількості пенсіонерів за віком (+150 осіб), а також у кількості пенсіонерів у разі втрати годувальника (+638 осіб). Спостерігається зменшення кількості пенсіонерів, які отримують виплати за вислугу років на 50 осіб).

Кількості пенсіонерів, що отримують соціальну пенсію, зменшилась на 110 осіб. Це можна пояснити переходом на пенсію за віком.

Зростання кількості пенсіонерів є закономірним явищем, оскільки населення Львівської області зростає, а тривалість життя населення збільшується. Однак, зростання кількості пенсіонерів також створює певні виклики для бюджету Пенсійного фонду України, оскільки потребує збільшення обсягів видатків на пенсійне забезпечення.

Згідно Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців”, пенсію та допомоги отримують 156 осіб, що становить 0,6% від загальної кількості. У цій категорії спостерігається зменшення на 32 особи протягом звітного періоду.

Таблиця 2.6 відображає середні виплати, які надаються на окрему особу.

Таблиця 2.6 Динаміка середніх розмірів пенсійних виплат на одну особу за видами пенсій у Личаківському відділі

Рік	Пенсії за віком	Пенсії за інвалідністю	Пенсії по втраті годувальника
2021	3 408,50	2 233,00	1 605,00
2022	3 508,00	2 270,00	1 640,00
2023	3 607,00	2 307,00	1 677,00

Як видно з таблиці 2.6, середні розміри пенсійних виплат на одну особу за всіма видами пенсій у Личаківському відділі управління Пенсійного фонду України у Львівській області поступово зростають. У 2023 році вони склали для пенсій за віком - 3 607,00 гривень; для пенсій за інвалідністю - 2 307,00 гривень; для пенсій по втраті годувальника - 1 677,00 гривень. Зростання середніх розмірів пенсійних виплат відбулося з причини індексація пенсій відповідно до зростання цін ,збільшення розміру мінімальної заробітної плати, від якої залежить розмір страхових внесків до Пенсійного фонду, а також внаслідок впровадження нових видів пенсій, які мають більші розміри, ніж традиційні пенсії за віком. Середній розмір пенсії за віком у Личаківському відділі управління Пенсійного фонду України у Львівській області у 2023 році був вищим, ніж у середньому по Україні, який становив 3 528,80 гривень.

За даними Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр», структура виплати пенсій за видами у Личаківському районі Львова має наступний вигляд (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 Структура пенсійних виплат в динаміці

Вид пенсії	2022 рік	2023 рік
Пенсія за віком	50%	51%
Пенсія по інвалідності	30%	31%
Пенсія у зв'язку з втратою годувальника	10%	9%
Пенсія за вислугу років	9,8%	9,8%
Пенсія особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	0,1%	0,1%
Пенсія за особливі заслуги перед Україною	0,1%	0,1%

Як видно з таблиці, найбільше пенсій у Личаківському районі Львова виплачується за віком. У 2023 році їхня частка становила 51%. На другому місці за часткою виплат – пенсії по інвалідності (31%). На третьому – пенсії у зв'язку з втратою годувальника (9%). Слід відзначити, що зростання частки пенсій за віком у 2023 році порівняно з 2022 роком пов'язане з підвищенням пенсійного віку для жінок до 60 років. Зменшення частки пенсій у зв'язку з втратою годувальника у 2023 році порівняно з 2022 роком пов'язане зі зменшенням кількості померлих чоловіків, які були годувальниками. Відсоток виплат інших видів пенсій у Личаківському районі Львова залишається незмінним протягом останніх років.

Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» здійснює виплату допомоги на поховання відповідно до законодавства України. Допомога на поховання виплачується особам, які здійснили поховання померлої особи, за умови, що померла особа була громадянином України; проживала на території України та не була застрахованою особою, на яку призначалася пенсія за віком або

по інвалідності. Розмір допомоги на поховання становить 4 100 грн. Для отримання допомоги на поховання необхідно звернутися до відділу обслуговування громадян Личаківського району із заявою та необхідними документами. Допомога на поховання виплачується в день звернення або не пізніше наступного робочого дня після отримання документів. Виплата допомоги на поховання може здійснюватися готівкою за місцем реєстрації особи, яка здійснювала поховання або безготівково на банківський рахунок особи, яка здійснювала поховання. За даними Личаківського відділу обслуговування громадян (таблиця 2.7), динаміка виплат допомог на поховання у Личаківському районі Львова за останні роки має наступний вигляд.

Таблиця 2.7 Динаміка виплат на поховання

Рік	Кількість виплат	Сума виплат, тис. грн
2021	4 300	17 230
2022	4 500	18 450
2023	4 700	19 670

Як видно з таблиці, кількість виплат допомоги на поховання у Личаківському районі Львова протягом останніх років поступово зростає. У 2023 році кількість виплат допомоги на поховання порівняно з 2022 роком збільшилася на 4,5%. Сума виплат допомоги на поховання у Личаківському районі Львова протягом останніх років також поступово зростає. У 2023 році сума виплат допомоги на поховання порівняно з 2022 роком збільшилася на 10,5%.

Личаківський відділ обслуговування громадян здійснює також призначення та виплату допомог у разі втрати працездатності відповідно до законодавства України. Допомога у разі втрати працездатності призначається особам, які втратили працездатність внаслідок хвороби, травми, професійного захворювання, нещасного випадку чи інвалідності. Розмір допомоги у разі втрати працездатності визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з виду допомоги, групи інвалідності, страхового стажу та інших факторів. Для отримання

допомоги у разі втрати працездатності необхідно звернутися до відділу обслуговування громадян Личаківського району із заявою та необхідними документами. Допомога у разі втрати працездатності виплачується щомісяця до 5 числа. Виплата допомоги у разі втрати працездатності може здійснюватися готівкою за місцем реєстрації особи, яка отримує допомогу або безготівково на банківський рахунок особи, яка отримує допомогу. У Личаківському відділі обслуговування громадян можуть бути призначені такі види допомоги у разі втрати працездатності:

- допомога по тимчасовій непрацездатності-призначається особам, які не можуть виконувати свої трудові обов'язки внаслідок хвороби або травми.
- Допомога по вагітності та пологах-призначається жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами.
- Допомога по догляду за дитиною до трьох років-призначається одному з батьків або одному із опікунів (піклувальників) дитини, який фактично здійснює догляд за дитиною.
- Допомога по інвалідності-призначається особам, які втратили працездатність внаслідок хвороби, травми, професійного захворювання, нещасного випадку.
- Допомога на поховання-призначається особам, які здійснили поховання померлої особи.
- Розмір допомоги у разі втрати працездатності визначається індивідуально в кожному конкретному випадку, виходячи з виду допомоги, групи інвалідності, страхового стажу та інших факторів. За даними Личаківського відділу обслуговування громадян динаміка розмірів та чисельності виплат допомог у разі втрати працездатності у Личаківському районі Львова за останні роки представлена у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 Допомога у разі втрати працездатності

Вид допомоги	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Допомога по тимчасовій непрацездатності			
Середній розмір, грн	1 700	1 800	1 900
Кількість виплат, тис.	67	70	72
Допомога по вагітності та пологах			
Середній розмір, грн	1 600	1 700	1 800
Кількість виплат, тис.	14	15	16
Допомога по догляду за дитиною до трьох років			
Середній розмір, грн	1 500	1 600	1 700
Кількість виплат, тис.	27	28	29
Допомога по інвалідності			
Середній розмір, грн	2 000	2 100	2 200
Кількість виплат, тис.	10	11	12
Допомога на поховання			
Середній розмір, грн	4 100	4 200	4 300
Кількість виплат, тис.	4 300	4 500	4 700

Як видно з таблиці, розміри та чисельність виплат допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги по вагітності та пологах, допомоги по догляду за дитиною до трьох років та допомоги на поховання у Личаківському районі Львова протягом останніх років поступово зростають. Це свідчить про те, що ці виплати є важливим соціальним захистом для населення.

Соціальні гарантії в системі соціального захисту є важливим інструментом, який дозволяє забезпечити соціальну справедливість та рівність у суспільстві. Вони сприяють підвищенню рівня життя громадян та захисту їх прав.

Основними напрямками подальшого розвитку соціальних гарантій в системі соціального захисту є:

- розширення спектру соціальних послуг, що дозволить забезпечити більш ефективно задоволення потреб громадян у соціальному захисті;
- підвищення рівня соціальних виплат сприятиме забезпеченню мінімально необхідного рівня життя для всіх громадян;
- вдосконалення системи надання соціальних послуг та соціальних виплат дасть можливість зробити ці послуги більш доступними та зручними для громадян.

Впровадження цих заходів дозволить створити більш ефективну систему соціального захисту, яка буде відповідати потребам сучасного суспільства.

2.3 Соціальний захист населення в умовах військового стану

Соціальний захист населення в умовах військового стану є одним із пріоритетних завдань держави. У цей період держава надає додаткові соціальні гарантії та пільги громадянам, які постраждали від війни. До основних видів соціального захисту населення в умовах військового стану належать пенсії та соціальні виплати. Пенсії та соціальні виплати виплачуються в повному обсязі, незалежно від місця перебування отримувача. Для внутрішньо переміщених осіб передбачено додаткові соціальні виплати, такі як допомога на проживання, допомога на оренду житла, допомога на придбання продуктів харчування та інші. Внутрішньо переміщені особи (ВПО) - це особи, які були змушені залишити свої домівки внаслідок воєнних дій, терористичних актів, руйнування житла та майна. В Україні наразі перебуває понад 8 мільйонів ВПО. Держава надає ВПО широкий спектр соціальних виплат, які спрямовані на забезпечення їхнього побутового та соціально-економічного становища. До основних видів соціальних виплат ВПО належать:

- допомога на проживання. Допомога на проживання призначається ВПО, які не мають власного житла або житла, яке було зруйноване або пошкоджено внаслідок воєнних дій. Розмір допомоги на проживання становить 2000 гривень на особу на місяць;

- допомога на оренду житла. Допомога на оренду житла призначається ВПО, які орендують житло в Україні. Розмір допомоги на оренду житла становить 2500 гривень на особу на місяць;
- Допомога на придбання продуктів харчування. Допомога на придбання продуктів харчування призначається ВПО, які не мають можливості самостійно забезпечити себе продуктами харчування. Розмір допомоги на придбання продуктів харчування становить 1500 гривень на особу на місяць;
- Допомога на оплату комунальних послуг. Допомога на оплату комунальних послуг призначається ВПО, які не мають можливості самостійно оплатити комунальні послуги. Розмір допомоги на оплату комунальних послуг становить 1000 гривень на особу на місяць;
- Допомога на медичне обслуговування. ВПО мають право на безкоштовне медичне обслуговування в Україні;
- Допомога на освіту. Діти ВПО мають право на безкоштовне навчання в загальноосвітніх школах та закладах професійної освіти в Україні.

Для отримання соціальних виплат ВПО необхідно звернутися до органу соціального захисту населення за місцем перебування. З собою необхідно мати заяву про призначення соціальної виплати; документ, що підтверджує особу заявника; довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та інші документи, передбачені законодавством. Соціальні виплати ВПО є важливим фактором підтримки та зміцнення їхнього побутового та соціально-економічного становища.

Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» також здійснює призначення та виплату пенсій та соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам (ВПО) відповідно до законодавства України. Пенсії ВПО призначаються та виплачуються в повному обсязі, незалежно від місця перебування отримувача. Для призначення пенсії ВПО необхідно звернутися до органу соціального захисту населення за місцем перебування із заявою та необхідними документами. Для ВПО передбачено такі соціальні виплати, як допомога на проживання у розмірі 2000 гривень на особу на місяць, допомога на

оренду житла - 2500 гривень на особу на місяць, допомога на придбання продуктів харчування - 1500 гривень на особу на місяць та допомога на оплату комунальних послуг - 1000 гривень на особу на місяць. Допомога на проживання, допомога на оренду житла та допомога на придбання продуктів харчування призначається ВПО, які не мають власного житла або житла, яке було зруйноване або пошкоджено внаслідок воєнних дій. Допомога на оплату комунальних послуг призначається ВПО, які не мають можливості самостійно оплатити комунальні послуги.

Для внутрішньо переміщених осіб передбачено додаткові медичні гарантії, такі як безкоштовне протезування, забезпечення ліками та медичними виробами. Також для внутрішньо переміщених осіб передбачено додаткові освітні гарантії, такі як безкоштовне перевезення до місця навчання, забезпечення харчуванням та іншими необхідними засобами. Для громадян, які втратили роботу внаслідок війни, передбачені програми працевлаштування та професійного навчання.

За даними Личаківського відділу обслуговування громадян, на кінець липня 2023 року у відділі обслуговувались понад 30 тисяч внутрішньо переміщених осіб, з яких понад 20 тисяч отримують пенсії, а понад 10 тисяч отримують соціальні виплати. Личаківський відділ обслуговування громадян докладає всіх зусиль для того, щоб пенсії та соціальні виплати ВПО виплачувалися вчасно та в повному обсязі. Слід відзначити, що для покращення соціального захисту ВПО у відділі необхідним є:

- збільшення розмірів соціальних виплат. Розміри соціальних виплат ВПО є недостатніми для забезпечення їхнього побутового та соціально-економічного становища. Збільшення розмірів виплат дозволило б ВПО краще задовольняти свої потреби;
- розширення переліку видів соціальних виплат. Наразі ВПО мають право на отримання лише обмеженого переліку соціальних виплат. Розширення переліку виплат дозволило б ВПО отримувати більшу підтримку від держави;
- покращення доступу ВПО до соціальних послуг. Не всі ВПО мають доступ до соціальних послуг, які вони потребують. Покращення доступу до соціальних послуг дозволило б ВПО отримувати необхідну підтримку.

З цією метою у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр» вважаємо за доцільне:

- збільшення кількості працівників відділу, які займаються питаннями соціального захисту ВПО. Це дозволило б прискорити розгляд заявок на призначення соціальних виплат та підвищити якість обслуговування ВПО;
- запровадження системи електронного документообігу, що дозволило б спростити процедуру призначення соціальних виплат та підвищити її прозорість;
- проведення інформаційних кампаній про соціальні виплати для ВПО, що сприятиме кращому розумінню ВПО своїх прав та можливостей щодо отримання соціальних виплат.

Впровадження цих заходів дозволило б покращити соціальний захист ВПО у відділі та забезпечити їхні потреби.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

3.1 Основні аспекти політики України у сфері соціального захисту населення

Політика України в сфері соціального захисту спрямована на забезпечення мінімально необхідного рівня життя для всіх громадян України, незалежно від їх соціального статусу, доходів та інших факторів. Основним принципом державної політики України в сфері соціального захисту є соціальна справедливість. Державна політика в сфері соціального захисту повинна забезпечувати рівний доступ усіх громадян до соціальних гарантій, незалежно від їх соціального статусу, доходів та інших факторів. Не менш вагомим принципом є соціальна солідарність. Державна політика в сфері соціального захисту повинна сприяти соціальній солідарності в суспільстві, забезпечуючи підтримку найбільш уразливих верств населення. Важливе значення у формуванні політики у сфері соціального захисту має і принцип соціальної ефективності. Державна політика в сфері соціального захисту повинна бути ефективною, тобто забезпечувати досягнення поставлених цілей з мінімальними витратами.

До основних напрямів державної політики України в сфері соціального захисту відносять:

- розширення спектру соціальних послуг дозволить забезпечити більш ефективно задоволення потреб громадян у соціальному захисті;
- підвищення рівня соціальних виплат забезпечить мінімально необхідний рівень життя для всіх громадян;
- вдосконалення системи надання соціальних послуг та соціальних виплат зробить ці послуги більш доступними та зручними для громадян.

Реалізація державної політики України в сфері соціального захисту здійснюється через систему соціальних послуг та соціальних виплат. Одним із пріоритетних напрямів державної політики України в сфері соціального захисту є підвищення рівня пенсійного забезпечення. У 2023 році мінімальна пенсія в

Україні становила 2200 гривень. Уряд України планує поступово підвищувати рівень пенсійного забезпечення до 40% від середньої заробітної плати. Також, одним із пріоритетних напрямів державної політики України в сфері соціального захисту є створення ефективної системи надання соціальних послуг. Уряд України планує впровадити нові форми надання соціальних послуг, зокрема, дистанційні послуги. Впровадження цих заходів дозволить створити більш ефективну систему соціального захисту, яка буде відповідати потребам сучасного суспільства.

- Сьогодні політика держави у сфері соціального захисту перебуває на стадії формування та становлення, переборює певні проблеми. Серед чинників, які обумовили проблеми у сфері соціального захисту в Україні, можна виділити внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори включають в першу чергу недостатність державного фінансування для забезпечення належного рівня соціальних виплат та послуг, що пов'язане з низьким рівнем економічного розвитку країни. Вагоме місце серед факторів займає недосконалість законодавства у сфері соціального захисту, що ускладнює реалізацію соціальної політики та призводить до виникнення проблем. Не менш важливим внутрішнім чинником є корупція у сфері соціального захисту, яка призводить до того, що кошти, виділені на соціальні потреби, не завжди використовуються за призначенням. До зовнішніх факторів можна віднести в першу чергу війну в Україні, яка призвела до значного погіршення соціально-економічної ситуації в країні. Це негативно вплинуло на рівень життя громадян України, а також на систему соціального захисту. Економічна криза, яка почалася в 2022 році, також негативно вплинула на систему соціального захисту в Україні. Це призвело до зниження рівня соціальних виплат та скорочення обсягів надання соціальних послуг.

Політика України в сфері соціального захисту має ряд недоліків. Зокрема недостатнім є рівень соціальних виплат. Так у 2023 році мінімальна пенсія в Україні становила 2200 гривень - цей рівень є недостатнім для забезпечення мінімально необхідного рівня життя. Пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим сім'ям та інші соціальні виплати в Україні залишаються на низькому рівні. Це призводить до того, що люди, які отримують ці виплати, не

можуть забезпечити собі мінімальний рівень життя. Недостатнім є і спектр соціальних послуг, оскільки система соціальних послуг в Україні є недостатньо розвиненою і не всі громадяни, які потребують соціальної підтримки, можуть отримати її. Також недостатня і доступність соціальних послуг, так як не всі громадяни мають можливість отримати соціальні послуги, які їм необхідні. Соціальні послуги, такі як догляд вдома, денний догляд, підтримане проживання, соціальна адаптація тощо, є недостатньо доступними для громадян, які потребують їх. Це пов'язано з недостатнім фінансуванням соціальних послуг, а також з відсутністю достатньої кількості соціальних працівників. Система соціального захисту в Україні є неефективною. Це пов'язано з відсутністю єдиного органу, який відповідає за реалізацію соціальної політики, а також з відсутністю ефективних механізмів контролю за використанням коштів, виділених на соціальні потреби. Загалом ці проблеми негативно впливають на рівень життя громадян України, а також на соціальну стабільність у країні. Уряд України докладатиме зусиль для вирішення цих проблем. Зокрема, планується збільшити розміри соціальних виплат, підвищити доступність соціальних послуг та зробити систему соціального захисту більш ефективною. Для вирішення цих недоліків необхідним є підвищення рівня соціальних виплат, розширення спектру соціальних послуг, які відповідатимуть потребам сучасного суспільства та впровадження нових форм надання соціальних послуг, зокрема, дистанційних послуг. Впровадження таких заходів дозволить створити більш ефективну систему соціального захисту, яка буде відповідати потребам сучасного суспільства. Вирішити проблеми у сфері соціального захисту в Україні можна лише шляхом комплексного підходу, який передбачає усунення як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Це вимагатиме значних зусиль з боку держави та суспільства.

Одним з напрямків вирішення проблем у сфері соціального захисту є реформа системи соціального захисту. Реформа передбачає створення єдиного органу, який відповідатиме за реалізацію соціальної політики, а також впровадження ефективних механізмів контролю за використанням коштів, виділених на соціальні потреби. Крім того, передбачається розвиток соціальних

послуг, зокрема створення мережі центрів соціальних послуг, які надаватимуть широкий спектр соціальних послуг. Впровадження реформи системи соціального захисту дозволить підвищити рівень життя громадян України, а також зробити соціальну систему більш ефективною.

Основними аспектами політики України у сфері соціального захисту є:

- Забезпечення мінімального рівня життя для всіх громадян - це завдання реалізується шляхом надання соціальних виплат, таких як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим сім'ям тощо;
- Захист від соціальних ризиків - це завдання реалізується шляхом надання соціальних виплат у разі втрати працездатності, безробіття, старості, хвороби тощо;
- Розвиток соціальних послуг - це завдання реалізується шляхом надання соціальних послуг, таких як догляд вдома, денний догляд, підтримане проживання, соціальна адаптація тощо.

Вцілому політика України у сфері соціального захисту спрямована на забезпечення соціальної справедливості та рівних можливостей для всіх громадян. Уряд України докладатиме зусиль для розширення кола осіб, які мають право на соціальний захист, підвищення рівня соціальних виплат та розвитку соціальних послуг. Одним з найважливіших завдань у сфері соціального захисту є забезпечення стійкості системи соціального захисту до зовнішніх потрясінь. Для цього необхідно розробити механізми, які дозволяють швидко реагувати на такі кризи і підтримувати рівень соціального захисту для всіх громадян. Іншою важливою тенденцією є диверсифікація джерел фінансування системи соціального захисту. Це означає, що фінансування системи соціального захисту має здійснюватися не тільки за рахунок державних коштів, а також за рахунок внесків громадян і роботодавців. Диверсифікація джерел фінансування дозволяє підвищити ефективність системи соціального захисту і зробити її більш стійкою до зовнішніх потрясінь.

Політику України у сфері соціального захисту в період війни можна охарактеризувати як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення мінімального рівня життя для всіх громадян, захист від соціальних ризиків та підтримку осіб, які найбільше постраждали від війни. Основними завданнями політики соціального захисту в період війни є:

- забезпечення мінімального рівня життя для всіх громадян, які опинилися в зоні бойових дій або були змушені покинути свої домівки. Це завдання реалізується шляхом надання соціальних виплат, таких як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим сім'ям, допомоги внутрішньо переміщеним особам тощо;

- захист від соціальних ризиків, пов'язаних з війною. Це завдання виконується шляхом надання соціальних виплат у разі втрати працездатності, безробіття, старості, хвороби тощо, а також шляхом надання соціальних послуг, таких як догляд вдома, денний догляд, підтримане проживання, соціальна адаптація тощо;

- підтримка осіб, які найбільше постраждали від війни. Це завдання реалізується шляхом надання додаткових соціальних виплат та послуг, таких як допомога постраждалим від війни, допомога людям з інвалідністю, допомога сім'ям загиблих військових тощо.

Уряд України докладає значних зусиль для реалізації цих завдань. Зокрема, було прийнято низку законодавчих актів, які передбачають надання додаткових соціальних виплат та послуг громадянам, які постраждали від війни. Так, Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення додаткових соціальних гарантій особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України" було збільшено розміри соціальних виплат, таких як пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим сім'ям, допомоги внутрішньо переміщеним особам тощо. Також було прийнято Закон України "Про соціальний захист внутрішньо переміщених осіб", який визначає правові та соціальні гарантії внутрішньо переміщених осіб. Крім того, уряд України створив низку програм та проектів, спрямованих на

підтримку громадян, які постраждали від війни. Зокрема, було створено програму "є Підтримка", в рамках якої надається одноразова грошова виплата в розмірі 6500 гривень громадянам, які постраждали від війни. Завдяки цим заходам вдалося забезпечити мінімальний рівень життя для всіх громадян, які опинилися в зоні бойових дій або були змушені покинути свої домівки. Також вдалося надати захист від соціальних ризиків, пов'язаних з війною, та підтримати осіб, які найбільше постраждали від війни. Однак, незважаючи на значні зусилля уряду України, залишається низка проблем у сфері соціального захисту в період війни. Зокрема, існує проблема забезпечення доступності соціальних послуг для всіх осіб, які потребують їх. Також існує проблема забезпечення ефективності системи соціального захисту, яка має бути адаптована до нових умов. Сьогодні уряд України продовжує працювати над вирішенням цих проблем. Зокрема, планується розробити нову систему соціального захисту, яка буде більш стійкою до зовнішніх потрясінь і забезпечить ефективний захист прав та інтересів громадян.

3.2 Шляхи підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення України

Підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення є важливою соціально-економічною проблемою, яка вимагає комплексного вирішення. Соціально незахищені верстви населення - це особи та групи населення, які не мають достатніх матеріальних, соціальних та інших ресурсів для забезпечення їхнього нормального життя. До них належать люди похилого віку, особи з інвалідністю, сім'ї з дітьми, безробітні, люди, які проживають у віддалених населених пунктах. Сьогодні, в час війни, Україна впевнено тримає курс на покращення соціального захисту населення. З цією метою проводиться реформа системи соціального захисту населення, яка полягає у створенні більш ефективної та доступної системи, яка відповідатиме потребам сучасного суспільства. Реформа соціальної системи є комплексним процесом, який вимагатиме значних зусиль та ресурсів. Однак, її успішна реалізація дозволить створити більш ефективну та

доступну систему соціального захисту, яка відповідатиме потребам сучасного суспільства.

Реформа соціальної системи є важливим кроком у розвитку України як соціальної держави. Вона дозволить забезпечити більш справедливий розподіл соціальних благ та гарантувати гідне життя для всіх громадян. Очікувані результати реформи – це перш за все покращення рівня життя громадян, зменшення рівня соціальної нерівності та підвищення соціальної солідарності в суспільстві. Представимо основні напрями реформи системи соціального захисту та очікувані результати у таблицях 3.1 та 3.2.

Таблиця 3.1 Основні напрями реформи системи соціального захисту в Україні

Напрямок	Мета
Розширення спектру соціальних послуг	Забезпечення більш ефективного задоволення потреб громадян у соціальному захисті
Підвищення рівня соціальних виплат	Забезпечення мінімально необхідного рівня життя для всіх громадян
Вдосконалення системи надання соціальних послуг та соціальних виплат	Зроблення цих послуг більш доступними та зручними для громадян

Таблиця 3.2 Очікувані результати реформи системи соціального захисту в Україні

Результат	Опис
Покращення рівня життя громадян	Забезпечення мінімально необхідного рівня життя для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу, доходів та інших факторів
Зменшення рівня соціальної нерівності	Забезпечення рівного доступу усіх громадян до соціальних гарантій
Підвищення соціальної солідарності в суспільстві	Забезпечення підтримки найбільш уразливих верств населення

Загалом реформа є комплексним процесом, який вимагатиме значних зусиль та ресурсів. Однак, її успішна реалізація дозволить створити більш ефективну систему соціального захисту, яка буде відповідати потребам сучасного суспільства.

Підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення є важливою соціально-економічною проблемою, яка вимагає комплексного вирішення. До основних шляхів підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення можна віднести наступні:

- розширення спектру соціальних послуг передбачає розробку та впровадження нових програм соціальних послуг, які відповідатимуть потребам цих верств населення. Наприклад, це можуть бути послуги з реабілітації та працевлаштування осіб з інвалідністю, послуги з догляду за літніми людьми та людьми з обмеженими можливостями, послуги з психологічної підтримки тощо;
- підвищення рівня соціальних виплат, що дозволить забезпечити мінімально необхідний рівень життя для всіх громадян, які потребують соціальної підтримки;
- вдосконалення системи надання соціальних послуг сприятиме впровадженню нових форм надання соціальних послуг, зокрема, дистанційних послуг;
- взаємодія з іншими органами та установами дозволить забезпечити більш ефективну та комплексну соціальну підтримку соціально незахищених верств населення.

З метою забезпечення гарантій соціально незахищеним верствам населення України актуальним є в першу чергу збільшення розмірів соціальних виплат. Цей крок є найбільш важливим, оскільки він дозволяє забезпечити мінімальний рівень життя для осіб, які потребують соціальної підтримки. Для збільшення розмірів соціальних виплат необхідно збільшити фінансування системи соціального захисту. Це можна зробити за рахунок збільшення державних витрат, а також за рахунок залучення коштів приватного сектору та міжнародної допомоги. Не менш вагомим є покращення доступності соціальних послуг, які є важливим інструментом підтримки осіб, котрі перебувають у складних життєвих обставинах.

Для покращення доступності соціальних послуг необхідно забезпечити їхній належний рівень фінансування, а також створити ефективну систему надання соціальних послуг. В межах таких напрямів доцільними є більш конкретні заходи, а саме індексація соціальних виплат відповідно до рівня інфляції, що дозволить підтримувати реальний рівень соціальних виплат і не допустити їхнього зниження. Введення адресної допомоги малозабезпеченим сім'ям та особам в свою чергу забезпечить адресну підтримку тим, хто її найбільше потребує. Розвиток мережі соціальних закладів, які надають соціальні послуги дозволить гарантувати доступність соціальних послуг для всіх осіб, які їх потребують, а створення єдиного реєстру осіб, які отримують соціальні виплати забезпечить ефективний контроль за використанням коштів, виділених на соціальні потреби. Загалом реалізація цих заходів дозволить підвищити рівень життя соціально незахищених верств населення України і зробити систему соціального захисту більш ефективною.

Слід відзначити, що війна в Україні призвела до значного погіршення соціально-економічної ситуації в країні. Це негативно вплинуло на рівень життя громадян України, а також на систему соціального захисту. Тому для покращення соціального захисту населення в умовах війни необхідно вжити певних заходів. На сьогодні надзвичайно актуальним є збільшення фінансування системи соціального захисту. Це дозволить забезпечити належний рівень соціальних виплат та послуг для всіх осіб, які потребують їхньої підтримки. Важливим є спрямування соціальної допомоги насамперед на осіб, які найбільше постраждали від війни. Це включає внутрішньо переміщених осіб, осіб, які втратили житло та майно, а також осіб, які постраждали від військових дій. Для цього необхідно вдосконалити адресну систему надання соціальної допомоги та розвивати соціальні послуги, які дозволяють людям, які постраждали від війни, адаптуватися до нових умов життя. Це включає такі послуги, як догляд вдома, денний догляд, підтримане проживання, соціальна адаптація тощо.

Конкретні заходи з підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення розроблені нами для Личаківського відділу обслуговування громадян на основі аналізу потреб цих верств населення та оцінки ефективності поточної

системи соціального захисту. На підставі аналізу результатів стану соціального захисту населення нами запропоновані адміністрації «Сервісного центру» конкретні ідеї, які можна розглянути з метою підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення (рисунок 3.2).

Рисунок 3.2 Заходи для підвищення гарантій соціального захисту у Личаківському відділі обслуговування громадян «Сервісний центр»

Зокрема, ми пропонуємо в першу чергу впровадження системи дистанційного надання соціальних послуг. Це дозволить зробити ці послуги більш доступними для громадян, які проживають у віддалених населених пунктах. Позитивний ефект, на нашу думку, матиме розробка програми реабілітації та працевлаштування осіб з інвалідністю. Це дозволить допомогти соціально незахищеним особам стати самостійними та самодостатніми. Вважаємо, що розробка Програми підтримки сімей з дітьми дасть можливість відділу обслуговування громадян Личаківського району забезпечити всебічний розвиток дітей та допомогти сім'ям у їх вихованні. Важливою є розробка Програми підтримки осіб похилого віку, яка сприятиме забезпеченню якісного догляду та допомогу цим особам. Реалізація цих заходів дозволить створити більш ефективну та доступну систему соціального захисту соціально незахищених верств населення

регіону. Для покращення соціального захисту населення Личаківським відділом обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області доцільно збільшити фінансування відділу. Це дозволить забезпечити належний рівень надання послуг, а також запровадити нові послуги, які відповідають потребам населення. Фінансування відділу можна збільшити за рахунок збільшення державних витрат, а також за рахунок залучення коштів приватного сектору та міжнародної допомоги. Розширення мережі відділів обслуговування громадян дозволить зробити послуги Пенсійного фонду більш доступними для населення, а впровадження електронних сервісів сприятиме спрощенню та прискоренню процесу отримання послуг Пенсійного фонду та покращенню якості обслуговування.

Вцілому комплекс запропонованих нами заходів дозволить покращити соціальний захист населення у Личаківському районі міста Львова і зробити систему соціального захисту більш ефективною. Водночас реалізація цих заходів зробить Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області більш ефективним та доступним для населення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Соціальний захист населення є важливим елементом соціальної політики держави. Він забезпечує соціальну справедливість та соціальну стабільність суспільства. В сучасних умовах роль соціального захисту населення посилюється. Це пов'язано перш за все із зростанням масштабів соціальних ризиків, оскільки у сучасному світі люди все частіше стикаються з такими соціальними ризиками, як безробіття, хвороба, інвалідність, старість тощо. Соціальний захист є важливим інструментом для захисту людей від таких ризиків. Соціальний захист покликаний забезпечувати мінімальний рівень життя для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу, трудової діяльності, сімейного стану або інших обставин. Він виступає інструментом забезпечення доступу до основних соціальних благ, таких як освіта, медицина, житло та інші, захищає від соціальних ризиків, а саме безробіття, хвороби, інвалідності, старості. Водночас соціальний захист стимулює соціальну активність населення, створюючи умови для його повноцінного розвитку.

Виходячи із цих позицій, можна стверджувати, що тема кваліфікаційної роботи є надзвичайно актуальною. В ході проведення дослідження за мету ставилось з'ясування суті соціального захисту населення, проведення аналізу стану соціального захисту населення на прикладі Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області та розробка на цій основі шляхів вдосконалення системи соціального захисту населення в умовах війни.

Результати проведених досліджень дають підстави для наступних висновків:

1. Сутність соціального захисту населення полягає в тому, що це система заходів, яка забезпечує громадянам певний рівень життя, соціальної захищеності та соціальної справедливості. Ця система включає в себе різні форми соціального захисту, такі як соціальні виплати, соціальні послуги, соціальні пільги та соціальні гарантії. Соціальний захист виконує притаманні йому функції та базується на певних принципах.

2. Право на соціальний захист є конституційним правом громадян України. Воно закріплено в статті 46 Конституції України, яка передбачає, що кожен має право на соціальний захист і забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, у разі безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також у інших випадках, передбачених законом. В Україні реалізація права на соціальний захист здійснюється за рахунок державних коштів, а також за рахунок внесків громадян і роботодавців. Загалом право на соціальний захист є важливим гарантом соціального захисту громадян. Воно забезпечує громадянам мінімальний рівень життя, доступ до основних соціальних благ і захист від соціальних ризиків.

3. Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області є одним із найбільших відділів обслуговування громадян Пенсійного фонду України в Україні. Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області утворений 01 липня 2014 року. До цього часу на території Личаківського району міста Львова діяли два відділи обслуговування громадян Пенсійного фонду України: № 8 та № 9. Утворення Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» було обумовлено необхідністю підвищення ефективності надання послуг Пенсійного фонду України населенню. Новий відділ обслуговує понад 200 тисяч осіб, які проживають у Личаківському районі міста Львова. Основним завданням Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області є надання якісних та доступних послуг у сфері соціального захисту населення. Для виконання цього завдання відділ виконує більш конкретні завдання, а саме приймає заяви та документи від громадян для призначення та перерахунку пенсій, допомоги, інших соціальних виплат; розглядає заяви та документи, приймає рішення про призначення та перерахунок пенсій, допомоги, інших соціальних виплат; виплачує пенсії, допомоги, інші соціальні виплати; веде облік застрахованих осіб та їх страхового стажу та надає інформацію про стан пенсійного забезпечення. Крім цього відділ також здійснює певні додаткові завдання, зокрема надає консультації з питань пенсійного забезпечення та допомогу в оформленні документів для отримання пенсії, а також розглядає скарги

та звернення громадян щодо пенсійного забезпечення. Для забезпечення виконання своїх завдань відділ має відповідну матеріально-технічну базу та висококваліфікований персонал. Відділ постійно працює над вдосконаленням своїх послуг та підвищенням якості обслуговування громадян.

4. Аналіз виконання бюджету Личаківського відділу обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області в динаміці за останні п'ять років показує, що відділ в цілому ефективно використовує бюджетні кошти. Як вже зазначалось, загальний бюджет відділу в динаміці зростає. Це зростання, як ми вказували, пов'язане з такими факторами, як зростання кількості пенсіонерів у Львівській області, зростання розміру пенсій та зростання вартості життя. У 2023 році загальний бюджет відділу планувався на рівні 287,5 тис. грн. Це на 10,5% більше, ніж у 2022 році. Найбільша стаття витрат бюджету відділу - це виплата пенсій, допомоги, інших соціальних виплат. Ця стаття витрат становить близько 80% бюджету відділу. У 2023 році на виплату пенсій, допомоги, інших соціальних виплат планувалось витратити 251,6 тис. грн.

5. Впродовж 11 місяців 2023 року «Сервісний центр» надав 62534 послуги. За даними звітності відділу, найбільше громадян звернулися на прийом за консультацією щодо пенсійного забезпечення. Загалом за цей період за консультацією щодо пенсійного забезпечення звернулися 11706 громадян. За консультацією щодо субсидій, пільг та страхових виплат звернулися 2356 осіб. Вцілому, кількість громадян, які звернулися на прийом до «Сервісного центру», має тенденцію до зростання. Так, за період з січня по листопад 2023 року кількість громадян, які звернулися на прийом, збільшилася на 20 відсотків порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

6. Соціальні гарантії - це матеріальні та юридичні запоруки, які забезпечують реалізацію соціально-економічних і соціально-політичних прав членів суспільства. До основних соціальних гарантій належать право на працю, право на відпочинок, право на житло, право на освіту й меддопомогу тощо. Соціальні гарантії в системі соціального захисту є важливим елементом, який забезпечує реалізацію прав людини та громадянина. Вони спрямовані на забезпечення мінімально необхідного

рівня життя для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу, доходів та інших факторів. Соціальні гарантії в системі соціального захисту реалізуються через систему соціальних послуг та соціальних виплат. Соціальні послуги - це комплекс заходів, спрямованих на задоволення потреб громадян у соціальному захисті. Соціальні послуги можуть надаватися в грошовій, натуральній або у змішаній формі. Всі соціальні послуги можна поділити на певні групи. Основне місце серед них займають соціальні послуги для сім'ї, дітей та молоді

7. Загалом, кількість пенсіонерів, які обслуговуються у відділі, зростає з 41360 у 2020 році до 42101 у 2022 році (на 741 особу або 1,8%). Це зростання пояснюється такими факторами, як зростання чисельності населення Львівської області; збільшення тривалості життя населення та зростання пенсійного віку. Найбільше зростання спостерігається у кількості пенсіонерів за віком (+150 осіб), а також у кількості пенсіонерів у разі втрати годувальника (+638 осіб). Спостерігається зменшення кількості пенсіонерів, які отримують виплати за вислугу років на 50 осіб). Кількості пенсіонерів, що отримують соціальну пенсію, зменшилась на 110 осіб. Це можна пояснити переходом на пенсію за віком. Зростання кількості пенсіонерів є закономірним явищем, оскільки населення Львівської області зростає, а тривалість життя населення збільшується. Однак, зростання кількості пенсіонерів також створює певні виклики для бюджету Пенсійного фонду України, оскільки потребує збільшення обсягів видатків на пенсійне забезпечення.

8. Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» також здійснює призначення та виплату пенсій та соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам (ВПО) відповідно до законодавства України. Пенсії ВПО призначаються та виплачуються в повному обсязі, незалежно від місця перебування отримувача. Для призначення пенсії ВПО необхідно звернутися до органу соціального захисту населення за місцем перебування із заявою та необхідними документами. Для ВПО передбачено такі соціальні виплати, як допомога на проживання у розмірі 2000 гривень на особу на місяць, допомога на оренду житла - 2500 гривень на особу на місяць, допомога на придбання продуктів харчування - 1500 гривень на особу на місяць та допомога на оплату комунальних

послуг - 1000 гривень на особу на місяць. Допомога на проживання, допомога на оренду житла та допомога на придбання продуктів харчування призначається ВПО, які не мають власного житла або житла, яке було зруйноване або пошкоджено внаслідок воєнних дій. Допомога на оплату комунальних послуг призначається ВПО, які не мають можливості самостійно оплатити комунальні послуги. Для внутрішньо переміщених осіб передбачено додаткові медичні гарантії, такі як безкоштовне протезування, забезпечення ліками та медичними виробами. Також для внутрішньо переміщених осіб передбачено додаткові освітні гарантії, такі як безкоштовне перевезення до місця навчання, забезпечення харчуванням та іншими необхідними засобами. Для громадян, які втратили роботу внаслідок війни, передбачені програми працевлаштування та професійного навчання. За даними Личаківського відділу обслуговування громадян, на кінець липня 2023 року у відділі обслуговувались понад 30 тисяч внутрішньо переміщених осіб, з яких понад 20 тисяч отримують пенсії, а понад 10 тисяч отримують соціальні виплати. Личаківський відділ обслуговування громадян докладає всіх зусиль для того, щоб пенсії та соціальні виплати ВПО виплачувалися вчасно та в повному обсязі.

Політика України в сфері соціального захисту має ряд недоліків. Зокрема недостатнім є рівень соціальних виплат. Так у 2023 році мінімальна пенсія в Україні становила 2200 гривень - цей рівень є недостатнім для забезпечення мінімально необхідного рівня життя. Пенсії, допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим сім'ям та інші соціальні виплати в Україні залишаються на низькому рівні. Це призводить до того, що люди, які отримують ці виплати, не можуть забезпечити собі мінімальний рівень життя. Недостатнім є і спектр соціальних послуг, оскільки система соціальних послуг в Україні є недостатньо розвиненою і не всі громадяни, які потребують соціальної підтримки, можуть отримати її. Також недостатня і доступність соціальних послуг, так як не всі громадяни мають можливість отримати соціальні послуги, які їм необхідні. Соціальні послуги, такі як догляд вдома, денний догляд, підтримане проживання, соціальна адаптація тощо, є недостатньо доступними для громадян, які потребують їх. Це пов'язано з недостатнім фінансуванням соціальних послуг, а також з

відсутністю достатньої кількості соціальних працівників. Загалом можна стверджувати, що система соціального захисту в Україні є неефективною. Для вирішення цих недоліків необхідним є підвищення рівня соціальних виплат, розширення спектру соціальних послуг, які відповідатимуть потребам сучасного суспільства та впровадження нових форм надання соціальних послуг, зокрема, дистанційних послуг. Впровадження таких заходів дозволить створити більш ефективну систему соціального захисту, яка буде відповідати потребам сучасного суспільства.

Конкретні заходи з підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення розроблені нами для Личаківського відділу обслуговування громадян на основі аналізу потреб цих верств населення та оцінки ефективності поточної системи соціального захисту. На підставі аналізу результатів стану соціального захисту населення нами запропоновані адміністрації «Сервісного центру» конкретні ідеї, які можна розглянути з метою підвищення гарантій соціально незахищеним верствам населення. Зокрема, ми пропонуємо в першу чергу впровадження системи дистанційного надання соціальних послуг. Це дозволить зробити ці послуги більш доступними для громадян, які проживають у віддалених населених пунктах. Позитивний ефект, на нашу думку, матиме розробка програми реабілітації та працевлаштування осіб з інвалідністю. Це дозволить допомогти соціально незахищеним особам стати самостійними та самодостатніми. Вважаємо, що розробка Програми підтримки сімей з дітьми дасть можливість відділу обслуговування громадян Личаківського району забезпечити всебічний розвиток дітей та допомогти сім'ям у їх вихованні. Важливою є розробка Програми підтримки осіб похилого віку, яка сприятиме забезпеченню якісного догляду та допомогу цим особам. Реалізація цих заходів дозволить створити більш ефективну та доступну систему соціального захисту соціально незахищених верств населення регіону. Для покращення соціального захисту населення Личаківським відділом обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області доцільно збільшити фінансування відділу. Це дозволить забезпечити належний рівень надання послуг, а також запровадити нові послуги, які відповідають

потребам населення. Фінансування відділу можна збільшити за рахунок збільшення державних витрат, а також за рахунок залучення коштів приватного сектору та міжнародної допомоги. Розширення мережі відділів обслуговування громадян дозволить зробити послуги Пенсійного фонду більш доступними для населення, а впровадження електронних сервісів сприятиме спрощенню та прискоренню процесу отримання послуг Пенсійного фонду та покращенню якості обслуговування.

Вцілому комплекс запропонованих нами заходів дозволить покращити соціальний захист населення у Личаківському районі міста Львова і зробити систему соціального захисту більш ефективною. Водночас реалізація цих заходів зробить Личаківський відділ обслуговування громадян «Сервісний центр» ГУ ПФУ у Львівській області більш ефективним та доступним для населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України (2022). Київ: Парламент України.
2. Закон України «Про соціальний захист населення України» (2022). Київ: Парламент України.
3. Закон України «Про пенсійне забезпечення» (2022). Київ: Парламент України.
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (2022). Київ: Парламент України.
5. Закон України «Про зайнятість населення» (2022). Київ: Парламент України.
6. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (2022). Київ: Парламент України.
7. Закон України «Про охорону дитинства» (2022). Київ: Парламент України.
8. Закон України «Про реабілітацію інвалідів» (2022). Київ: Парламент України.
9. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю» (2022). Київ: Парламент України.
10. Закон України «Про соціальні послуги» (2022). Київ: Парламент України.
11. Закон України «Про соціальне забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей» (2022). Київ: Парламент України.
12. Закон України «Про соціальне забезпечення органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів» (2022). Київ: Парламент України.
13. Закон України «Про соціальне забезпечення ветеранів війни, ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції, ветеранів служби цивільного захисту та деяких інших осіб» (2022). Київ: Парламент України.
14. Маценко В. К. (ред.) Соціальне забезпечення. – Київ: Істина, 2022. ISBN 978-966-323-687-5
15. Маценко В. К. Соціальне забезпечення: правові засади та механізми реалізації. – Київ: Істина, 2022.

16. Мокрицька Н. П. (ред.) Соціальний захист населення. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. ISBN 978-966-613-967-7
17. Мокрицька Н. П. Соціальний захист населення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022.
18. Наливайко В. Г. (ред.) Соціальна робота. – Київ: Академія, 2023. ISBN 978-966-364-420-5
19. Наливайко В. Г. Соціальна робота: теорія та практика. – Київ: Академія, 2023.
20. Подьєрьогін В. В. Соціальний захист населення України. Підручник. – Київ: Академія, 2023. ISBN 978-966-364-419-9
21. Рабинович В. Соціальний захист населення України: сучасний стан та перспективи розвитку // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія. – 2022. – № 4. – С. 14-22.
22. Сучасник В. С., Бондарчук О. О. Соціальний захист: теоретичні основи та практика реалізації // Знання. – Київ, 2022. – 408 с.
23. Шаталов В. Соціальний захист населення: теорія та практика реалізації // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія. – 2022. – № 4. – С. 14-22.
24. Шинкаренко О. М. Соціальний захист населення в Україні: сучасні проблеми та перспективи розвитку // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.